

MONINAISTEN TALO

Maahanmuuttajanaisten kokemuksia matalan kynnyksen kohtaamispaikasta

Lily Huuhtanen

Opinnäytetyö, syksy 2009

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Helsinki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Huhtanen, Lily. MoniNaisten Talo. Maahanmuuttajanaisten kokemuksia matalan kynnyksen kohtaamispaikasta. Helsinki, syksy 2009, 56 s., 4 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Opinnäytetyö liittyy MoniNaisten Talon toimintaan, joka on maahanmuuttajanaistille suunnattu matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Sen tavoitteena on kotoutumisen tukeminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Opinnäytetyössä haluttiin kuvata maahanmuuttajanaisten kokemuksia kotoutumisen tuen tarpeesta ja naisten kotoutumispolusta sekä tuoda esille MoniNaisten Talon toimivia toimintamalleja ja naisten kehittämideoita toiminnasta.

Opinnäytetyö oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin haastattelemalla viittä MoniNaisten Talolla säännöllistä kävijää. Tutkimustehtävänä oli selvittää kuinka naiset olivat hakeutuneet MoniNaisten Talolle ja heidän kokemuksia sekä kehittämideoita MoniNaisten Talon toiminnasta. Haastatteluaineiston analysoinnin apuna käytettiin teemoittelua ja aineiston analysoiminen tapahtui aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Tutkimuksen tuloksista ilmeneviä toimivia toimintamuotoja voitaisiin ottaa käyttöön MoniNaisten Talolla ja vastaavallisissa toimintapaikoissa.

Haastatteluista ilmeni, että MoniNaisten Talo toimi maahanmuuttajanaisten kohtaamispaikkana, koska sinne oli vaivatonta tulla ja tavata ihmisiä. Se tuki naisten arkea ja toi siihen tekemistä. Suomen kielen oppiminen nousi tärkeimmäksi tehtäväksi kotoutumisen tukemisessa, jota MoniNaisten Talo tuki ja mahdollisti. Tuloksista ilmeni, että naiset olivat turhautuneita toimeettomuudesta. Haastatteltavat toivoivat MoniNaisten Talolle käsityöryhmiä. MoniNaisten talolle toivottiin myös naisten lapsille suunnattua ryhmää, jossa lapset oppisivat naisten äidinkieltä ja kulttuuria.

MoniNaisten Talo tukee naisten kotoutumista. Naiset ovat aktiivisia ja haluavat asettua yhteiskuntaan, oppien kielen ja hankkimalla työ- tai koulutuspaikan. MoniNaisten Talo tukee näitä toimintoja. Toiminnan avoimuus, vapaaehtoisuus ja epämuodollisuus ovat MoniNaisten Talon vahvuuksia. Haastatteluista nousut kehittämideoita, kulttuuriperimän siirtäminen lapsille, tukee myös kotoutumista. MoniNaisten Talo voisi toteuttaa lapsiryhmätoimintaa vastaisuudessa.

Asiasanat: maahanmuuttajat, naiset, integraatio, kotouttaminen, kvalitatiivinen tutkimus, teemahaastattelut

ABSTRACT

Huuhtanen, Lily

Supporting integration: The immigrant women's point of view.

56 p., 4 appendices. Language: Finnish. Helsinki. Autumn 2009.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services.
Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of the thesis was to discover functional methods to make use of in supporting immigrant women's integration process. MoniNaisten Talo is a meeting place for immigrant women on the border of marginalization. The goals of MoniNaisten Talo are to prevent marginalization among immigrant women and to support the integration process. The meeting place offers activities that include among others discussion groups, peer groups and individual guidance.

The work was a qualitative research. As for methods, 5 interviews were carried out with immigrant women visiting MoniNaisten Talo regularly. The interviews were transcribed. Groups were created of themes that emerged from the interviews. Finally, the material was analyzed by content analysis.

The results showed that MoniNaisten Talo has a functional operations model regarding the integration process. According to the interviewees the most important methods used in MoniNaisten Talo were the discussion groups among the women. Women were able to learn Finnish which is an essential factor in integrating immigrants into our society.

The findings may indicate that these kinds of meeting places are needed in integration work. The integration work offered by the authorities might not be adequate and it does not reach all immigrant people e.g. women taking care of children and not looking for jobs.

Keywords: Integration, immigrant women, operations model

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
	2.1 Maahanmuuttajat Suomessa	8
	2.2 Kotouttaminen.....	10
	2.3 Kotoutuminen.....	12
	2.4 Kotoutumisen haasteita	14
	2.4.1 Tukea ja voimavaroja	16
3	MONINAISTEN TALO KOTOUTUMISEN TUKENA	19
	3.1 Monika-Naiset liitto ry	19
	3.2 MoniNaisten Talo.....	20
	3.2.1 Talon toiminta	21
4	TUTKIMUSPROSESSI	23
	4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	23
	4.2 Tutkimusmenetelmä	24
	4.3 Kohderyhmä, tutkimusympäristö ja haastattelun kulku	25
	4.4 Aineiston analyysi	28
5	TUTKIMUSTULOKSET.....	29
	5.1 MoniNaisten Taloon hakeutuminen	29
	5.2 MoniNaisten Talon toimintaan osallistuminen.....	32
	5.2.1 Sosiaalinen toiminta	32
	5.2.2 Toiminnallinen toiminta.....	33
	5.2.3 Tiedollinen toiminta.....	34
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	35
	6.1 MoniNaisten Talo toimintaympäristönä.....	35
	6.2 Kehittämisideoita	38
7	POHDINTA	39
	7.1 Eettisyys ja luotettavuus	41

7.2 Opinnäytetyöprosessi ja oma oppimiseni	42
7.3 Ammatillinen kasvu.....	45
LÄHTEET	48
LIITTEET	53
LIITE 1: Saatekirje	53
LIITE 2: Teemahaastattelurunko.....	54
LIITE 3	55

1 JOHDANTO

Kiinnostus monikulttuurisuutta ja maahanmuuttajien parissa tehtävää työtä heräsi kun suoritin Monikulttuurinen ammatillisuus -opintokokonaisuutta. Kyseinen opintokokonaisuus avasi silmäni yhä kasvavalle ja ajankohtaiselle asiakasryhmällemme. Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus ovat osa Suomea ja tulevat vastaisuudessakin olemaan. Sosiaalialan ammattilaisena tulen kohtaamaan työssäni maahanmuuttajia riippumatta työalueestani. On tärkeää ottaa huomioon maahanmuuttaja-asiakkaan erityistarpeita ja taustoja samalla kohdella heitä tasavertaisesti kantasuomalaisien kanssa. Sosiaalialan ammattilaisen olisi tärkeää tuntea, minkälaisia vaikutuksia maahanmuutolla on yksilöön ja yhteisöön sekä ymmärtää kotoutumisen haasteita.

Matti Vanhasen hallituksen maahanmuuttopoliittisen ohjelman päätavoitteena on yhtenäistää ja helpottaa maahanmuuttoon liittyviä prosesseja. Ohjelmassa keskitytään työvoimaperäiseen maahanmuuton kysymyksiin. Työvoimaperäisen maahanmuuton lisääminen on ohjelman mukaan vastaus Suomen työntekijäpuolaan suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle. (Valtioneuvosto 2006.) Maahanmuuttajia ei kuitenkaan pitäisi määritellä vain työvoimaksi. Mahdollisen työvoiman lisäksi, Suomeen saapuu myös maahanmuuttajia, joilla ei ole mahdollisuuksia työllistyä. Perheelliset naiset jäävät usein kotiin eikä heillä ole mahdollisuuksia osallistua kotouttamistoimenpiteisiin, joita Suomen yhteiskunta tarjoaa. Nämä naiset tulisi ottaa huomioon paremmin kotouttamistoimia järjestettäessä. (Mikkonen 2005, 55.)

Opinnäytetyöni koskee maahanmuuttajanaisia ja heidän kotoutumistaan Suomeen. MoniNaisten Talo on Monika-Naiset liitto ry:n hallinnoima hanke maahanmuuttajanaisille. Se tarjoaa heille matalakynnyksisen avoimen kohtaamispaikan ja toimintaympäristön. MoniNaisten Talon tavoitteena on maahanmuuttajanaisten syrjäytymisen ehkäiseminen ja kotoutumisen tukeminen. (MoniNaisten Talo 2009.) Opinnäytetyöni tavoitteena oli kerätä kokemuksia maahanmuuttajanaisilta omasta kotoutumispolusta sekä MoniNaisten Talo-hankkeen toiminnasta.

Opinnäytetyöni aihe on ajankohtainen. Globalisaation myötä lisääntynyt maahanmuutto on synnyttänyt kiivasta keskustelua Suomen maahanmuuttopolitiikasta ja siitä aiheutuvista ongelmista. On huomattu, että laissa säädetyt kotouttamispalvelut eivät tavoita kaikkia maahanmuuttajia. Hallitus on myös herännyt tähän ongelmaan ja maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa mainitaankin tavoitteeksi kotoutumisen tukeminen, jota voidaan toteuttaa mm. tukemalla suomalaista järjestötyötä. Pelkästään maahanmuutto on riski syrjäytyä, mutta maahanmuuttajanaisten syrjäytymisriski on vielä suurempi. MoniNaisten Talo pyrkii hallitusohjelman mukaisesti vahvistamaan maahanmuuttajanaisten asemaa ja tukemaan heidän kotoutumistaan. (Valtioneuvosto 2006.)

Haastattelin MoniNaisten Talon kävijöitä teemahaastatteluin ja kysyin heidän näkemyksiään MoniNaisten Talon toiminnasta. Toteutin haastattelut puolistrukturoiduin teemahaastatteluin, joissa pyrin selvittämään naisten mielipiteitä ja kehittämisideoita MoniNaisten Talon toiminnasta. Tutkimustehtävänä oli selvittää kuinka naiset olivat hakeutuneet MoniNaisten Talolle, selvittää heidän kokemuksia sekä kehittämisideoita MoniNaisten Talon toiminnasta. Tutkimuksen tuloksista ilmeneviä toimivia toimintamuotoja voitaisiin pysyvästi ottaa käyttöön MoniNaisten Talolla ja muissa vastaavanlaisissa toimintapaikoissa.

Teoreettiset lähtökohdat -osio sisältää tilastoja Suomeen ja pääkaupunkiseudulle muuttaneista maahanmuuttajista pääpainona maahanmuuttajanaiset. Nostan esille avioliiton ja perheenyhdistämisen kautta tapahtuvaa maahanmuuttoa, koska näissä maahanmuuton muodoissa naiset jäävät usein työvoiman ulkopuolelle sekä ilman kotouttamistoimenpiteitä. Tällöin syrjäytymisen riski on suuri ja kotoutumiseen tarvitaan tukea. (Mikkonen 2005, 64–65.) Avaan työssäni kotoutumisen-käsitettä, koska opinnäytetyöni aiheena oleva MoniNaisten Talon tavoitteena on maahanmuuttajanaisten kotoutumisen tukeminen. Esittelen mitä palveluita julkinen sektori tarjoaa maahanmuuttajille kotoutumisen tukemiseksi sekä MoniNaisten Talon toimintaa. Lopuksi esittelen tutkimusprosessiani ja tuloksia sekä johtopäätöksiä, joita tein haastatteluaineiston perusteella.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka muuttaa pysyvästi maasta toiseen. Maahanmuutolle on moninaisia syitä, joita on esimerkiksi työ, avioliitto, pakolaisuus tai paluumuutto. Maahanmuuttajilla voi olla hyvin erilaiset lähtökohdat maahanmuuttoon ja näin maahanmuuttajia ei tulisi sijoittaa yhteen ryhmään. Toisaalta eritaustaisia maahanmuuttajaryhmiä voidaan kutsua pakolaisiksi, turvapaikanhakijoiksi ja paluumuuttajiksi. Pakolainen on henkilö, joka on joutunut lähtemään omasta maastaan poliittisten tai muiden syiden takia ja jolle on myönnetty oleskelulupa Suomesta. Turvapaikanhakija on yhdenlainen pakolainen, joka hakee turvapaikkaa. Hänestä tulee pakolainen kun hänen hakemuksensa on käsitelty ja hän on saanut oleskeluluvan. Paluumuuttaja on henkilö, joka muuttaa Suomeen ja jolla on suomalaiset sukujuuret. (Räty 2002, 11.)

2.1 Maahanmuuttajat Suomessa

Vuonna 2007 Suomeen muutti 13 586 yli vuodeksi tai kauemmaksi ajaksi asumaan jäävää maahanmuuttajaa. Luku on suurin sitten sota-ajan. Suomen kansalaisuuden vuonna 2007 sai 4824 ulkomaalaista. Suomen kansalaisuuden saaneista suurin kansalaisuus on venäjän kansalaiset. Somalialaisille ja Irakilaisille maahanmuuttajille myönnettiin seuraavaksi eniten kansalaisuuksia Suomessa. Ruotsin ja Saamen jälkeen puhutuimmat ulkomaan kielet Suomessa ovat venäjä, viro, englanti ja somali. (Tilastokeskus 2008, 116, 130 & 155.)

Perheenyhdistämisen kautta Suomi vastaanotti pakolaisia 373 vuonna 2007. (Tilastokeskus 2008, 159.) Maahanmuuttajalle voidaan myöntää oleskelulupa perheenyhdistämisen perusteella, jos hakijan perheenjäsenellä on voimassa-oleva oleskelulupa Suomessa. Ulkomaalaislaissa määritellään perheenjäseneksi avo- tai aviopuoliso, alaikäinen lapsi ja ala-ikäisen huoltaja. (30.4.2004/301, § 37.)

Avioliiton solmiminen suomalaisen kanssa on maahanmuuton yleisin syy Suomessa. Monikulttuuriset avioliitot lisääntyvät Suomessa globalisaation ja matkustusmahdollisuuksien kasvaessa. Elli Heikkilä (2005) puhuu monikulttuurisista avioliitoista, kun Suomen kansalainen on aviossa ulkomaalaisen kanssa. Joillakin kansallisuuksilla avioliitto on sukupuolijakautunut. Esimerkiksi suomalaiset miehet avioituvat venäläisten, thaimaalaisten ja filippiiniläisten naisten kanssa huomattavasti useammin kuin suomalaiset naiset vastaavia kansalaisuuksia edustavien miesten kanssa. Suomalaisten miesten solmimat monikulttuuristen avioliittojen määrä kasvaa nopeasti. (Heikkilä 2005, 25.)

Suurin osa Suomessa asuvista maahanmuuttajista asuu pääkaupunkiseudulla. Muun muassa pakolaiset hakeutuvat pääkaupunkiseudulle parempien palvelujen toivossa. Pakolaiset sijoitetaan Suomessa ensin vastaanottokeskuksiin kuntiin. Sijoittelua hallinnoi valtiovalta, joka laatii sopimuksia kuntien kanssa pakolaisten vastaanotosta. Ympäri Suomen pakolaisten sijoittelun tavoitteena on, ettei Suomeen syntyisi alueita, jotka eriytyvät etnisten ryhmien mukaan. Pienillä kunnilla ei ole kuitenkaan valmiuksia vastata pakolaisten erityistarpeisiin, jolloin maahanmuuttajat muuttavat pääkaupunkiseudulle parempien palvelujen toivossa. (Schulman & Kyttälä 2005, 5.)

Martikainen (2007) tutkii artikkelissaan vuosien 1990–2005 välisen ajan maahanmuuttajaväestön muuttumista koko Suomessa. Maahanmuuttajaväestön sukupuolijakoisuus on tasainen. Vielä vuonna 1990 Suomessa vieraskielisistä ja ulkomaalaisista oli naisia 44 %, mutta vuonna 2005 naisia ja miehiä oli keskimäärin saman verran. Vuonna 1990 pakolaiset ja turvapaikanhakijat olivat pääosin miehiä, mutta viime vuosina naisten määrä on myös kasvanut näissä maahanmuuttajaryhmissä. Merkittävin muutos naisten määrän kasvulla on muslimimaista tulleiden naisten kasvavalla määrällä. Naisten määrän kasvulle Martikainen esittää syyksi aviopuolison haun miehen lähtömaasta sekä perheenyhdistämisen. (Martikainen 2007, 44.) Helsingissä ulkomaalaisista miehiä on 52,6 prosenttia (Munter 2005, 21).

Maahanmuuttajien keskuudessa on myös nähtävissä ikäjakauma, joka on si-donnainen maastamuuttoalueeseen. Maahanmuuttajien keskimääräinen ikä on yleisesti nuori ja voidaan sanoa, että maahanmuuttajista 46 % kuuluu ikäluok-kaan 25–44-vuotiaat. Lähi-idästä saapuvien alle 4-vuotiaiden maahanmuuttajien määrä on jopa 22 %, mikä kertoo edelleen perheenyhdistämisen olevan yleistä näistä maista tulleille maahanmuuttajille. (Martikainen 2007, 48.) Tästä voi pää-tellä, että maahanmuuttajista suurin osa on työkäisiä sekä perheellisiä tai per-hettä perustamassa. Yli puolet maahanmuuttajista kuuluukin työvoimaan, tosin työvoimasta neljännes on työttömänä, joka on nelinkertainen määrä kantaväes-tön työttömyyteen verrattuna. Työvoiman ulkopuolella olevia on noin kymme-nes, johon luetaan kaikkia alle 15-vuotiaat ja muita on noin viides osa maahan-muuttajista. ”Muut” ovat kotiäitejä, joita on suhteessa paljon enemmän valtavä-estöön verrattuna. Maahanmuuttajaväestössä kotiäitien runsaaseen määrään vaikuttavat monet tekijät kuten koulutus, kielitaito, syrjintä, kulttuuriset seikat ja ikä. (Martikainen 2007, 55; Tilastokeskus 2009.)

2.2 Kotouttaminen

Kotouttamisella kutsutaan viranomaisten tarjoamia lakisääteisiä toimenpiteitä Suomeen muuttaneille maahanmuuttajille. Kotouttamisen tavoitteena on maa-hanmuuttajan kotoutumisen onnistuminen yhteiskunnan tukitoimien avulla. Ko-touttamisen päävastuu on Sisäasiainministeriöllä, joka sanelee ohjeet kotoutta-misesta kunnille. (Sisäasiainministeriö 2009.)

Anna Mikkosen (2005) artikkelissa tarkasteltiin työvoiman ulkopuolelle jäävien maahanmuuttajien kotouttamistoimenpiteitä. Mikkonen jakaa kotouttamistoimin-not kolmeen ryhmään, jotka ovat sosiaalinen, tiedollinen ja toiminnallinen toi-minta. Sosiaalisen toiminnan tavoitteena on vahvistaa maahanmuuttajan psy-kososiaalista tilaa. Tiedollinen toiminta on esimerkiksi kielitaidon ja ammattiin hakeutumisen kehittäminen. Toiminnallinen toiminta voi olla liikuntaryhmästä kokkikerhoon. Kaikkia näitä kotouttamistoimintoja tarjoavat viranomaiset kuin myös kolmas sektori. (Mikkonen 2005, 59.)

Vuonna 1999 voimaan astunut Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (9.4.1999/493) määrittelee kotouttamisen toiminnaksi, joka on viranomaisten järjestämää ja se edistää ja tukee maahanmuuttajan kotoutumista. Laki velvoittaa työvoimatoimistoja ja kuntia järjestämään kotoutumista edistäviä ja tukevia työvoimapalveluja, luku- ja kirjoitustaidon opetusta ja perusopetusta työnhakijaksi rekisteröidylle maahanmuuttajalle sekä ohjaamaan työvoiman ulkopuolelle jäävät kunnan palveluihin. (9.4.1999/493, 2§.)

Kunnan vastuu on järjestää kotoutumista tukevia toimenpiteitä maahanmuuttajille, jotka hakevat toimeentulotukea tai eivät voi osallistua työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin. Kotouttamislaissa on määritelty mahdollisia kotouttamistoimenpiteitä, joita kunta tarjoaa maahanmuuttajille. Kotoutumista tukevia palveluita voivat olla muun muassa ohjaus, neuvonta ja tiedottaminen, perehdyttäminen yhteiskuntaan ja sen toimintaan sekä suomen tai ruotsin kielen opetus. (9.4.1999/493, 6§ & 7§.)

Kotouttamissuunnitelma on suunnitelma maahanmuuttajan kotouttamisesta, jonka maahanmuuttaja tekee yhdessä alueen työvoimatoimiston ja kunnan edustajan kanssa. Suunnitelmaan kirjataan maahanmuuttajan kieli- ja ammattikoulutustarpeet sekä tarpeellisten palvelujen järjestäminen. Oikeus kotouttamissuunnitelmaan kestää 3 vuotta maahanmuuttajan rekisteröidytyä ensimmäiseen kotikuntaansa. Kotouttamissuunnitelmaan on oikeus kaikille niillä maahanmuuttajilla, jotka ovat työttömiä työnhakijoita ja työmarkkina- tai toimeentulotuen piirissä olevia. (Sisäasiainministeriö 2009.) Kotouttamissuunnitelmaa ei tarjota maahanmuuttajille, jotka eivät hae työtä tai toimeentulotukea, kuten kotiäideille, avioliiton tai perheenyhdistämisen kautta tuleville maahanmuuttajille. (Peltola & Metso 2008, 67.)

Kotouttamislakiin tehtiin muutoksia, jotka tulivat voimaan vuoden 2006 alussa. Muutoksien avulla maahanmuuttajien kotoutumista pyrittiin tehostamaan ja nopeuttamaan, sekä kotouttamistoimenpiteitä kehittämään. Muutoksia tehtiin

muun muassa kotouttamissuunnitelmaan, johon voi lisätä korkeakouluopintoja työllistymisen edistämiseksi. Myös oikeus kotoutumissuunnitelmaan voidaan pitkittää viiteen vuoteen perustellusta syystä. (Kuntaliitto 2009.) Lakimuutoksen jälkeen hallitus antoi eduskunnalle selonteon kotouttamisen toimenpiteistä, jossa tarkastellaan kotouttamiskäytäntöjä voimassa olevan lainsäädännön pohjalta. Selonteossa huomioidaan maahanmuuttajanaiset, jotka ovat usein syrjäytymisvaarassa ja jäävät kotouttamistoimenpiteiden ja työvoiman ulkopuolelle. (Sisäasiainministeriö 2009.)

Kotouttamisohjelma on kuntakohtainen suunnitelma, jossa kunta määrittelee kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä ja palveluita sekä palvelujen järjestämisessä yhteistyön ja vastuun, joita kunta tarjoaa maahanmuuttajille. (9.4.1999/493, 7a§.) Helsingin ensimmäinen kotouttamisohjelma tuli voimaan vuonna 1999, jonka jälkeen sitä on päivitetty vuosina 2005–2006 maahanmuutto- ja kotouttamisasioiden neuvottelukunnan toimesta. Vuonna 2007 Helsingin kaupunki perusti maahanmuutto-osaston, jonka tehtävänä on valmistaa uusi maahanmuutto-ohjelma, jonka toimeenpano aloitetaan vuoden 2009 aikana. (Leiponen 2008, 1.) Helsingin kotouttamisohjelman pääperiaate on yhdenvertaisuus, jossa kaikki helsinkiläiset ovat oikeutettuja saamaan palveluita yhdenvertaisesti tarpeittensa mukaan. Helsingin kotoutumisohjelman tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista tukemalla suomen kielen opiskelua, koulutusta, työllistymistä ja osallistumista kulttuuri- ja vapaa-ajantoimintaan sekä edistämällä maahanmuuttajien osallistumista ja vaikuttamista heitä koskevien asioiden valmisteluun ja suunnitteluun. (Helsingin kaupunki 1998.)

2.3 Kotoutuminen

Kotoutuminen on prosessi, jonka maahanmuuttaja käy läpi muuttaessa uuteen maahan. Kotoutumiseen kuuluu uuden elämän elinolojen järjestäminen, uusien kulttuuristen taitojen oppiminen ja sosiaalisten suhteiden luominen valtaväestöön, omien kulttuuristen tapojen ja verkostojen ylläpitäminen sekä psyykinen sopeutuminen. (Perhoniemi & Jasinskaja-Lahti 2006, 70). Kotoutuminen on uu-

teen ympäristöön sopeutumista ja vaikka sen käsite on vahvasti sidottu maahanmuuttoon liittyviin tekijöihin, voi se koskea ketä tahansa, joka kohtaa elämässä uuden tilanteen. Laissa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (9.4.1999/493), määritellään kotoutuminen seuraavasti:

Maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen (9.4.1999/493, 2§).

Hallituksen maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa määritellään kotoutuminen moninaiseksi ja pitkäksi prosessiksi, jossa maahanmuuttaja muuttaa uuteen maahan ja pyrkii sopeutumaan sinne sekä sen kulttuuriin. Kotoutumiseen liittyy ihmisen psykososiaalinen näkökulma, jossa pääpainona on maahanmuuttajan asennoituminen uuteen kulttuuriin. Ohjelmassa painotetaan, että kotoutumista tulisi myös katsoa kaksisuuntaisena prosessina, missä maahanmuuttajan lisäksi kotoutumiseen osallistuvat työ- ja lähiyhteisö sekä koko yhteiskunta. (Valtioneuvosto 2006, 17.)

Psykologisena ilmiönä kotoutuminen on tietoisena tai tiedostamattomana tapahtuvaa muutosta maahanmuuttajan asenteissa, uskomuksissa, arvoissa ja käyttäytymisessä. Tätä voidaan kutsua myös akkulturaatioksi. Akkulturaatiossa voidaan nähdä neljä eri käyttäytymisen mallia, jotka ovat assimilaatio, separaatio, marginalisaatio ja integraatio. Mallista riippuen ihminen toimii uudessa maassa tietyllä tavalla uutta kulttuuria kohtaan. Assimilaatiossa eli sulautumisessa uuteen kulttuuriin maahanmuuttaja hylkää oman kulttuurin ja sulautuu täysin valtakulttuuriin. Separaatiossa eli eristäytymisessä maahanmuuttaja pitää kiinni omasta kulttuurista eikä halua osallistua valtayhteiskunnan toimintaan. Syrjäytymisellä eli marginalisaatiolla tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, kun maahanmuuttaja eristyy valtakulttuurista mutta myös hylkää oman kulttuurin. Integroitunut maahanmuuttaja on säilyttänyt oman kulttuurinsa, mutta myös osallistuu uuden kulttuurin ja yhteiskunnan toimintaan. (Liebkind, Mannila, Jasinskaja-Lahti, Jaakkola, Kyntjä & Reuter 2004, 51.) Viimeiseksi mainittu on toivottava kotoutumisen malli, johon Suomen yhteiskunta pyrkii maahanmuuttopolitiikassaan.

Maahanmuuttajan persoonallisuus, demografiset tekijät kuten ikä ja koulutus, muuton vapaaehtoisuus ja vastaanotto uudessa kotimaassa vaikuttavat maahanmuuttajan asennoitumiseen valtakulttuuria kohtaan. (Alitolppa-Niitamo 1993, 29–32.) Perhoniemi ja Jasinskaja-Lahti (2006) tekivät pitkittäistutkimuksen maahanmuuttajien kotoutumisesta pääkaupunkiseudulla. Tutkimuksessa tutkittiin 1990-luvun alussa saapuneiden maahanmuuttajien kotoutumisen edistymistä vajaan 10 vuoden ajalta. Tutkimuksessa ilmeni, että kotoutumisen onnistumiseen vaikuttavat maahanmuuttajan syrjäntäkokemukset, taloudelliset resurssit, sosiaalisen tuen määrä ja oma asennoituminen muutokseen (Perhoniemi & Jasinskaja-Lahti 2006, 70.)

2.4 Kotoutumisen haasteita

Kotoutumisen prosessia on hankala määritellä ja mitata. Kotoutuminen on pitkä ja haastava prosessi. Samalla kun maahanmuuttaja tutustuu uuteen yhteiskuntaan, hänen entinen elämänsä jatkuu lähtömaassa. Maahanmuuttajan elämä ikään kuin jakaantuu kolmeen eri maailmaan. Maahanmuuttajalla on kiinteä yhteys lähtömaahan, toisaalta hän elää maahanmuuttajayhteisössä Suomessa ja kolmanneksi hän on osa suomalaista yhteiskuntaa. (Räty 2002, 108.) Erityisesti kotoutumisen tekee haastavaksi aikuiselle maahanmuuttajalle se, että hänellä on jo kypsä kulttuurinen identiteetti, jonka hän on rakentanut lähtömaassaan. Maahanmuuttajana hänen tulisi rakentaa uusi identiteetti uudessa ja tuntemattomassa ympäristössä. (Työhallinto 2005, 6.)

Maahanmuuttajanaiset tarvitsevat erityishuomion kotouttamisprosessissa. Maahanmuuttajanaiset eivät esimerkiksi työllisty läheskään niin usein kuin miehet. Kuitenkin työssäkäynti nähdään juuri merkittävänä tukena kotoutumiselle ja syrjäytymisen ehkäisijänä. Vaikka kotoutumisprosessi on naisille haasteellisempi, on huomioitava, että naiset eivät ole pelkästään uuden yhteiskunnan palvelujen varassa vaan naisilla on myös omassa elämässä voimavaroja, jotka tukevat heidän kotoutumistaan. Maahanmuuttajanaisten vaikea kotoutumisprosessi on

huomioitu hallituksen maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa. Kolmannen sektorin järjestöt ovat myös huomioineet naisten kotoutumisen haasteet. Kolmannella sektorilla onkin käynnissä monia hankkeita ja projekteja maahanmuuttajanaisten kotoutumisen tukemiseksi. (Ks. Ruhanen & Martikainen 2006.)

Perheenyhdistämisen ja avioliiton kautta Suomeen muuttaneet naiset eivät aina saa tai osaa hakea viranomaisten tarjoamia kotouttamispalveluja. He eivät välttämättä osaa suomen kieltä ja saattavat olla luku- ja kirjoitustaidottomia. He eivät tunne Suomen palvelujärjestelmää ja yhteiskuntaa, puhumattakaan työ- ja opiskelumahdollisuuksista, joita on tarjolla. Monet naiset saattavat jäädä kotiin toimeettomaksi myös kulttuurisista syistä. Näiden naisten kotoutuminen on heidän puolisoitensa ja perheidensä varassa. Tiilikaisen (2005) Somalinalaisia koskevassa tutkimuksessa todetaan, että vaimo, joka on saapunut Suomeen perheenyhdistämisen kautta, on täysin riippuvainen Suomeen aiemmin muuttaneesta miehestään. Vaimo ei tunne Suomen kulttuuria tai palveluita ja saa kaiken tiedon mieheltään. Aiemmin maahanmuuttajana Suomeen saapunut aviomies ei välttämättä osaa ohjata vaimoaan erilaisiin palveluihin. (Tiilikainen 2005, 174.)

Suomalaisen miehen kanssa avioitunut ja Suomeen muuttanut maahanmuuttajainen jää usein ilman kotouttamistoimenpiteitä, jos vaimo ei hae töitä. Usein vaimot eivät osaa suomen kieltä ja eivät tunne Suomen tapoja ja käytäntöjä, jolloin he jäävät kotiin hoitamaan lapsia ja kotia. Kyseisten vaimojen kotoutuminen on suurelta osin kiinni aviomiehestä ja hänen aktiivisuudesta kotouttaa vaimoaan. (Heikkilä 2005, 31.) Ahlgren-Leinvuo (2005) tutki artikkelissaan pakolaisten muuttamista pääkaupunkiseudulle ja palveluita, joita on tarjolla pakolaisille ja paluumuuttajille. Kunnat tarjoavat ohjaus- ja neuvontatyötä maahanmuuttajille, mutta ne eivät ole suunnattu yleistyville suomalaisten maahanmuuttaja-aviopuolisoille, jotka myös tarvitsevat ohjausta ja neuvontaa suomalaisesta yhteiskunnasta ja palvelujärjestelmästä. (Ahlgren-Leinvuo 2005, 38.)

Väkivaltaa kokeneet maahanmuuttajanaiset tarvitsevat erityistukea, koska he ovat usein heikommassa asemassa kuin vastaavanlaisessa tilanteessa oleva

kantasuomalainen. He eivät välttämättä tiedä, mistä hakea apua tai miten ja minne tehdä ilmoitus väkivallasta. Maahanmuuttajanainen saattaa sietää väkivaltaa, koska on riippuvainen puolisostaan taloudellisesti ja sosiaalisesti tai jos oleskelulupa on myönnetty avioliiton perusteella. Heikko tukiverkosto antaa myös mahdollisuuden väkivallan jatkua. (Ellonen & Korhonen 2007, 163–166.) Monika-Naiset Liitto ry:n toiminnanjohtaja Reet Nurmi on laatinut yhdessä Eija Kyllönen-Saarnioin kanssa oppaan väkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten auttamisesta sosiaali- ja terveysalalla. Oppaassa todetaan, että väkivalta estää naisen kotoutumista. (Nurmi & Kyllönen-Saarnio 2005, 13.)

Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kouluttaminen kohtaamaan väkivaltaa kokeneita maahanmuuttajia on tärkeää. Sosiaali- ja terveysalan peruspalveluisissa toimivien tulisi tunnistaa väkivaltaa kokenut, koska maahanmuuttajanaiset eivät välttämättä itse osaa kertoa väkivallasta. Ammatilaisen tulisi myös osata ohjata väkivallan uhri oikean avun luokse. (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 14.) Monikulttuurinen asiakaskunta asettaa monelle viranomaistaholle omat haasteensa. Pirkko Pitkäsen (2006) tutkimuksessa, jossa tutkittiin viranomaisten kokemuksia monikulttuurisuudesta asiakastyössä, selvisi, että viranomaiset kaipaavat lisäkoulutusta monikulttuurisesta asiakastyöstä. (Pitkänen 2006, 89.) Haasteena monikulttuurisessa asiakastyössä onkin maahanmuuttajan oikeanlainen kohtaaminen ja vuorovaikutus; asiakas tulisi ottaa vastaan yksilönä, mutta myös oman kulttuurinsa jäsenenä. (Puukari & Taajamo 2007, 18.)

2.4.1 Tukea ja voimavaroja

Kotoutumisen tukemisella voidaan kutsua kaikkia niitä toimenpiteitä, joita viranomaistahot tarjoavat kotouttamistoimenpiteinä. Se, että tukevatko ne aina maahanmuuttajia, on eri asia. Tuen antamisessa on riskinsä, koska tukea voi antaa liikaa tai liian vähän. Jos kotoutumiseen on tarjolla enemmän tukea kuin maahanmuuttaja tarvitsee, on vaarana maahanmuuttajan laiskistuminen ja passivoituminen, toisaalta liian vähän tukea saava voi nousta vastarintaan ja ruveta taistelemaan uutta yhteiskuntaa vastaan. (Mikkonen 2005, 59.) Kotoutumista edis-

täviä tekijöitä ovat mm. aikuiskoulutus, työllistyminen, toimeentuloturvan järjestäminen, maahanmuuttajien osallistuminen ja aloitteenteko-oikeus, äidinkielen ja oman kulttuurin tukeminen sekä suvaitsevaisuuden edistäminen. (Liebkind ym. 2004, 31). Näistä aikuiskoulutus, työllistyminen ja toimeentuloturvan järjestäminen ovat viranomaisten tarjoamia kotouttamistoimenpiteitä. Muut tekijät voivat olla kolmannen sektorin tarjoamia kotoutumista tukevia palveluita. Kolmas sektori tarjoaakin paljon toimintaa maahanmuuttajille.

Milla Ruhanen ja Tuomas Martikainen (2006) ovat tehneet koonnin Suomessa toimivista maahanmuuttajaprojekteista ja niiden hyvistä käytännöistä. Selvitys on osa Väestöliitolle tehtävää tutkimusta, jonka tarkoituksena on edistää maahanmuuttajanaisten työllistymistä ja työssä viihtymistä Suomessa. Vertaistuki, matalan kynnyksen kohtaamispaikat, harrasteryhmät ja toiminnalliset ryhmät ovat hyväksi havaittuja käytäntöjä naisten kotoutumisen tukemisessa. (Ruhanen & Martikainen 2006, 62–63.)

Matalan kynnyksen toiminnan periaatteena on, että matalan kynnyksen palveluun on mahdollisimman helppo hakeutua ja se tarjoaa sosiaalisia kontakteja, mielekästä tekemistä ja toimintaa. Matalan kynnyksen palvelut ovat suunnattu ihmisille, jotka tarvitsevat tukea jossakin elämän alueella. Vertaistuki on yleinen toimintamuoto, jota käytetään matalan kynnyksen kohtaamispaikoissa. Maahanmuuttajille suunnatuissa kohtaamispaikoissa yhtenä tavoitteena on ollut paikallisten ja maahanmuuttajien kohtaaminen. (Vuorinen 2005, 101–102.)

Vertaisryhmätoiminta on yleinen toimintamuoto kolmannen sektorin palveluissa ja maahanmuuttajahankkeissa. Se tukee maahanmuuttajanaisten oman kielen ja kulttuurin säilyttämistä, joka myös on osa toimivaa integroitumista uuteen yhteiskuntaan. (Alitolppa-Niitamo 1993, 33.) Maahanmuuttajien ohjauksella on kotoutumisen kannalta keskeinen rooli. Ohjauksen avulla voidaan edistää maahanmuuttajan valtaistumisprosessia. Tähän prosessiin kuuluu riippuvuuden väheneminen, vaikutusmahdollisuuksien lisääntyminen ja demokraattista osallistumista yhteisön elämään sekä kykyä ja mahdollisuutta vaikuttaa muihin ihmisiin, organisaatioihin ja ympäristöihin, joilla on merkitystä oman elämän kannal-

ta. (Puukari & Taajamo 2007, 15.) Avoin oppimiskeskus -projektissa kehitetty Infopankki on maahanmuuttajille suunnattu Internet-sivusto, johon on kerätty tietoa asumisesta, koulutuksesta, työpaikoista, terveydestä ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksista. (Ruhanen & Martikainen 2006, 59.) Infopankin avulla maahanmuuttajan on vaivatonta löytää tietoa Suomen palveluista ja yhteiskunnasta.

Vastaanottavan yhteiskunnan tarjoamia voimavaroja ovat Suomessa viralliset kotouttamistoimenpiteet sekä kaikki kolmannen sektorin maahanmuuttajatoiminta. Vastaanottavan yhteiskunnan resursseihin kuuluu myös kansalaisten asenteet maahanmuuttajia kohtaan arkielämässä, mutta myös eri palveluissa ja instituutioissa. Mitä avoimempi asenne maahanmuuttajia kohtaan on, sen helpompaa on maahanmuuttajan sopeutua maahan. Inhimillinen vastaanotto maassa ja maahanmuuttajan tarpeiden huomiointi sekä maahanmuuttajalle alkuvuosina tukea tarjoava yhteiskunta takaa maahanmuuttajan aktiivisuuden myöhemmin. Maahanmuuttajasta tulee aktiivinen kansalainen, joka vaikuttaa omaan elämään ja arkeen. (Alitolppa- Niitamo 2005, 37–38.)

Sosiaalinen tuki on tärkeä osa maahanmuuttajan kotoutumista. Oma perhe tuo voimia suuressa muutoksessa. Perhe voi olla muutoksen pehmittäjänä, oman identiteetin säilyttäjänä ja emotionaalisena tukena. (Alitolppa-Niitamo 2005, 44–45.) Sosiaaliset suhteet oman etnisen ryhmän jäseniin sekä valtaväestöön tukevat maahanmuuttajaa sopeutumisessa. Etninen yhteisö on tärkeä tuki kotoutuvalle maahanmuuttajalle, koska siellä voi keskustella omalla kielellä, ryhmän jäsenillä on samat tavat ja kulttuuri sekä heillä on samoja kokemuksia. (Räty 2002, 112.) Maahanmuuttajien yhdistystoimintaa on kuvailtu mm. sillä, että maahanmuuttaja haluaa kiinnittyä etniseen tai uskonnolliseen yhteisöön, koska se toimii puolustusmekanismina uuden elinympäristön mukauttavia vaikutuksia vastaan ja tuo kielellisesti ja kulttuurisesti tuttuja sosiaalisia kontakteja. Toisin sanoen maahanmuuttajien yhdistystoiminta on osa onnistunutta kotoutumista; osallistutaan uuden yhteiskunnan toimintaan, mutta myös halutaan pitää yllä omaa kulttuuria. Maahanmuuttajien yhdistystoiminta voidaan nähdä myös ko-

toutumisen tukitoimenpiteenä, jolla maahanmuuttajat voivat vaikuttaa heitä koskeviin asioihin uudessa yhteiskunnassa. (Pyykkönen 2007, 107.)

3 MONINAISTEN TALO KOTOUTUMISEN TUKENA

Esittelen MoniNaisten Talo -hankkeen takana toimivaa Monika-Naiset liitto ry:tä ja sen toimintaa sekä MoniNaisten Talo-hanketta kotoutumisen tukijana. MoniNaisten Talo on vain yksi osa Monika-Naiset liitto ry:n toimintaa, jonka esittelen liiton esittelyn jälkeen.

3.1 Monika-Naiset liitto ry

Monika-Naiset liitto ry on maahanmuuttajanaisten järjestö, joka ajaa maahanmuuttajanaisten ja -lasten oikeuksia ja asemaa. Vuonna 1998 perustettu Monika-Naiset Liitto ry erikoistuu väkivaltaa kokeneiden naisten ja lasten auttamiseen ja tukemiseen, se myös tarjoaa koulutuksia ammattilaisille ja järjestötoimijoille sekä toimii asiantuntija- ja osaamiskeskuksena. Monika-Naiset liitto ry pyrkii edistämään maahanmuuttajien kotouttamista esimerkiksi tukemalla maahanmuuttajien kansalaistoimintaa. Monika-Naiset liitto ry on maahanmuuttajajärjestöjen kattojärjestö, johon kuuluu 16 monikulttuurista jäsenjärjestöä. Monika-Naiset liitto ry:n järjestötyön tavoitteena on vapaaehtoistyön ja järjestötoiminnan edistäminen maahanmuuttajien keskuudessa. Järjestötoiminnan tukemisen avulla, Monika-Naiset liitto ry pyrkii naisten osallistamiseen. (Monika-Naiset liitto ry 2009.)

Monika-Naiset liitto ry:n toimintamuotona on mm. kuusi voimavarakeskusta ympäri maata. Voimavarakeskukset ovat väkivaltaa kokeneiden naisten kohtaamispaikkoja, joissa maahanmuuttajanaisilla on mahdollisuus saada keskustelua ammattilaisten kanssa sekä vertaistukea muilta maahanmuuttajanaisilta.

Monika-Naiset liitto ry ylläpitää myös turvakotia perheväkivallasta kärsineille maahanmuuttajanasille ja -lapsille. Turvakoti tarjoaa mm. kriisiasumista, arjen tukemista ja vertaistukea. Monika-Naiset liitto ry:n tarjoamat koulutukset ovat suunnattu sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Koulutusten aiheina on mm. monikulttuurinen asiakastyö sekä maahanmuuttajansiin kohdistuva väkivallan ehkäisevä työ. (Monika-Naiset liitto ry 2009.)

3.2 MoniNaisten Talo

MoniNaisten Talo on Monika-Naiset liitto ry:n hallinnoima hanke. MoniNaisten Talo on tuore hanke, joka aloitti toimintansa vuoden 2009 alussa Helsingin Sörnäisissä. Toiminta käynnistyy samana vuonna myös Mikkelissä. MoniNaisten Talon toimintaa rahoittaa valtaosin EU:n kotouttamisrahasto ja Vaihtoehtoinen ammatti- ja oppisopimuskoulu Sovinto ry sekä Suomen Kuntaliitto. (MoniNaisten Talo 2009.) Vaihtoehtoinen ammatti- ja oppisopimuskoulu Sovinto ry on monikulttuurinen oppilaitos, jossa on 3 kuukauden pituisen työharjoittelun jälkeen mahdollisuus opiskella tiettyyn käytännönläheiseen ammattiin (Sovinto ry 2009). Useat Moninaisten Talon kävijöistä ovatkin aloittaneet työharjoittelun Sovinto ry:ssä tämän vuoden aikana. MoniNaisten Talolla työskentelee projekti-päällikkö, järjestösihteeri, kaksi ohjaajaa sekä työharjoittelijoita ja opiskelijoita. Ohjaajat toimivat ryhmätoiminnan vetäjinä ja he ovat maahanmuuttajanasia. (MoniNaisten Talo 2009.)

MoniNaisten Talo tarjoaa matalakynnyksisen avoimen kohtaamispaikan ja toimintaympäristön haavoittuvassa asemassa oleville maahanmuuttajanasille. MoniNaisten Talo tarjoaa naisille keskusteluapua, toiminnallisia ryhmiä ja tavoitteellista elämänsuunnittelua. MoniNaisten Talon tavoitteena on kotoutumisen tukeminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen sekä kehittää, testata ja mallintaa matalan kynnyksen toimintaympäristö. MoniNaisten Talo ei korvaa virallista kotouttamistoimintaa vaan se voidaan nähdä sen jatkeena. MoniNaisten Talo tukee kansalais- ja järjestötoimintaa sekä verkostoitumista yli etnisten rajojen. (MoniNaisten Talo 2009.)

MoniNaisten Talon toiminta on suunnattu ensisijaisesti maahanmuuttajanasioille, jotka ovat muuttaneet Suomeen kolmansista maista perheen yhdistämisen tai avioliiton vuoksi. Kolmannen maan kansalaiseksi määritellään Suomen ulkomaalaislain mukaan henkilö, joka ei ole Euroopan Unionin jäsenvaltion tai siihen rinnastettavan maan kansalainen. (30.4.2004/301, 3§). MoniNaisten Talolla käy valtaosin naisia, jotka ovat perheellisiä ja eivät ole työelämässä. MoniNaisten Talolle on mahdollisuus tuoda lapset mukaan. Naisten ollessa ryhmissä lapsia hoitaa MoniNaisten Talon lastenhoitaja. (MoniNaisten Talo 2009.)

3.2.1 Talon toiminta

MoniNaisten Talon pääasialliset toimintamuodot on ryhmä- ja yksilökohtainen ohjaus, vertaisryhmät ja muu ryhmätoiminta. Atk-ryhmät, ryhmäohjaus ja suomen kielen keskusteluryhmät sekä viikoittaiset jumppatunnit ovat kaikille Talon kävijöille avoimia toimintoja, kun taas vertaisryhmät ovat suunnattu tietyn kieli-ryhmän naisille. Ensimmäistä kertaa MoniNaisten taloon tullessaan, naiset täyttävät alkukartoituslomakkeen, johon kirjataan heidän henkilökohtaiset tietonsa, odotuksia ja tavoitteita MoniNaisten Talon käynneistä sekä oman elämän tavoitteita. Tavoitteet pitävät sisällään yleensä kotoutumiseen liittyviä tekijöitä kuten koulutuksen ja työn hankinta. Alkukartoituslomakkeeseen palataan tietyn väliajoin ohjaajan kanssa ja katsotaan kuinka tavoitteiden toteutuminen on edennyt. (MoniNaisten Talo 2009.)

Vertaisryhmät kokoontuvat kaksi kertaa viikossa. MoniNaisten Talon ensimmäisen kevään aikana toimi kaksi eri vertaisryhmää. Vertaisryhmässä naiset voivat puhua omalla äidinkielellään haluamista aiheista. MoniNaisten Talon vertaisryhmissä ohjaajana toimii saman maan kansalainen, joka on asunut Suomessa pitkään ja tuntee suomalaista yhteiskuntaa ja sen tapoja. Atk-ryhmässä harjoitellaan tietokoneiden käytön perusteita. Ryhmässä opetetaan, kuinka lähetetään sähköposteja ja täytetään opiskelu- ja työpaikkahakemuksia. MoniNaisten Talolla on kolme pöytä tietokonetta yleisessä käytössä. Suomen kielen keskus-

teluryhmissä puhutaan ajankohtaisista aiheista suomen kielellä. Kaikissa ryhmissä pyritään puhumaan suomen kielellä, jonka tarkoituksena on kehittää ja ylläpitää naisten kielitaitoa. (MoniNaisten Talo 2009.)

MoniNaisten Talo tarjoaa maahanmuuttajanaيسille myös yksilökohtaista neuvontaa ja ohjausta. Ohjaus alkaa heti naisen ensi käynniltä, jolloin hän täyttää ohjaajan kanssa alkukartoituslomakkeen. Ohjaajan kanssa tehdään myös suunnitelmaa tulevasta naisen omien tavoitteiden ja toivomusten perusteella. Ohjausta voi saada mm. koulutus- tai työpaikan etsimiseen ja elämän eri osa-alueisiin koskeviin asioihin omalla äidinkielellä tai suomeksi. Ohjaajien kanssa voi myös keskustella mieltä askarruttavista asioista. Ohjausta ja neuvontaa tarjotaan myös ryhmille. Ryhmille järjestetään infotilaisuuksia suomalaiseen yhteiskuntaan ja kansalaistoimintaan liittyen sekä tehdään ohjaajien kanssa tutustumiskäyntejä eri julkisen alojen palveluihin. (MoniNaisten Talo 2009.)

MoniNaisten Talon yhtenä toimintamuotona on etsivä työ. Etsivän työn ideana on, että MoniNaisten Talon työntekijät jalkautuisivat Helsingin kaduille ja esimerkiksi aasialaisiin hieromalaitoksiin etsimään haavoittuvassa asemassa olevia maahanmuuttajanaيسia. Hieromalaitoksissa työskentelevät aasialaiset naiset saattavat olla ihmiskaupan uhreja tai jääneet muuten ilman kotouttamistoimenpiteitä, jolloin he eivät tiedä omia oikeuksiaan ja mahdollisuuksiaan Suomessa ja ovat vaarassa syrjäytyä. Syrjäytymisuhan takia kyseisten naisten kotoutumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. (MoniNaisten Talo 2009.)

4 TUTKIMUSPROSESSI

MoniNaisten Talo on hanke, joka aloitti toimintansa Helsingissä vuoden 2009 Tammikuussa. Opinnäytetyöni on työelämälähtöinen. MoniNaisten Talon toiveena oli kuulla kokemuksia ja näkökulmia työntekijöiltä, maahanmuuttajanaisilta ja yhteistyötahoilta uuden hankkeen toiminnasta. Valitsin tutkimukseeni maahanmuuttajanaisten näkökulman, koska MoniNaisten Talon keskeisimmät työmuodot kohdistuvat maahanmuuttajanaisiin. Koin, että heillä olisi runsaasti näkemyksiä toiminnasta. Valitsin maahanmuuttajanaisten näkökulman myös siksi, että syrjäytymisvaarassa olevat naiset saivat äänensä kuuluviin.

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tavoitteena on kerätä kokemuksia maahanmuuttajanaisilta MoniNaisten Talo-hankkeen työmenetelmistä ja niiden toimivuudesta sekä kehittämisideoita toimintaa kohtaan. Tavoitteena on myös tuoda esille toimivia toimintamalleja, joita MoniNaisten Talo ja vastaavat hankkeet voivat ottaa käyttöön pysyviksi toimintamuodoiksi maahanmuuttajanaisten parissa tehtävään työhön. Haastattelen MoniNaisten Talossa säännöllisesti käyviä maahanmuuttajanaisia. Toteutan haastattelut puolistrukturoiduin teemahaastatteluin, jossa pyrin selvittämään naisten mielipiteitä ja kehittämisideoita MoniNaisten Talon toiminnasta.

Tutkimustehtävänäni on selvittää:

- 1) kuinka naiset hakeutuivat MoniNaisten Taloon
- 2) kokemuksia MoniNaisten Talolla toiminnasta
- 3) naisten kehittämisideoita toiminnasta.

MoniNaisten Talon projektityöntekijät esittivät teemoja, joita he toivoivat minun käsittelevän teemahaastattelussa. Teemat liittyvät kotouttamispalveluihin ja

MoniNaisten Talon eri toimintamuotoihin. Kyseisten teemojen avulla ja lukemani kirjallisuuden perusteella laadin haastattelurungon.(LIITE 2)

Selvittämällä kuinka naiset hakeutuivat MoniNaisten Talon toimintaan, pyrin selvittämään miksi haastateltavat tarvitsevat kyseistä toimintaa ja enemmän tukea kotoutumiseensa. Haluan myös tietää minkälaista kotoutumispolkua haastateltavat ovat kulkeneet tähän asti ja mitä viranomaisten tarjoamia kotouttamistoimenpiteitä haastateltavat ovat saaneet. Haastattelussa jaan MoniNaisten Talon toimintamuodot vertaistukeen, ryhmätoimintaan, yksilö- ja ryhmäkohtaiseen ohjaukseen ja neuvontaan. Kysyn jokaisesta toimintamuodosta erikseen, mikä toiminnassa toimi, mikä ei toiminut ja kehittämisehdotuksia toimintaa kohtaan. Näitä kysyessäni pyrin löytämään toimivia ja naisten kotoutumista tukevia toimintamuotoja.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana voidaan pitää, että tutkittavaa ilmiötä tutkitaan kokonaisvaltaisesti ja sen tavoitteena on yleensä löytää tai paljastaa tosiasioita. Ihminen on yleensä kvalitatiivisen tutkimuksen tiedonkeruun väline ja analyysissä käytetään induktiivista menetelmää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 153–155.) Laadullisessa tutkimuksessa pyritään selvittämään asioita tilannesidonnaisesti ja tulkinallisesti sekä tutkittavien näkökulman ymmärtämiseen. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 22.)

Aineistonkeruumenetelmäksi valitsin puolistrukturoidun teemahaastattelun. Valitsin haastattelun aineistonkeruumenetelmäksi, koska työni on tutkia naisten kokemuksia. Haastattelun avulla naiset voivat kertoa vapaasti ja kokonaisvaltaisesti kokemuksistaan sekä näkökulmistaan Talon toiminnasta.

Haastateltava on tutkimuksessa merkityksiä luova sekä aktiivinen osapuoli. Puolistrukturoitu haastattelussa esitetään samat kysymykset kaikille haastatel-

taville vapaassa järjestyksessä ja niiden sanamuotoja voi vaihdella. Teemahaastattelulle ominaista on, että sillä voidaan tutkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita. Teemahaastattelussa keskeistä on, että se antaa haastateltavalle mahdollisuuden tulkita ilmiöitä itse ja antaa sille oma merkitys, joita haastattelussa käsitellään. Haastateltavien itse tekemien tulkintojen avulla, haastatteluaineisto antaa tutkittavaan ilmiöön enemmän syvyyttä ja näkökulmia. Teemahaastattelurunkoon ei laadita yksityiskohtaisia kysymyksiä, vaan teema-alueuuttelo, joka toimii haastattelutilanteessa haastateltavan muistilistana ja haastattelun suunnanantajana. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48, 66, 200.)

4.3 Kohderyhmä, tutkimusympäristö ja haastattelun kulku

MoniNaisten Talolla käy pääosin afrikkalaisia ja aasialaisia naisia. MoniNaisten Talon projektityöntekijät valitsivat haastateltavat, koska he tuntevat naiset ja tietävät, ketkä täyttävät haastateltavan kriteerit. Kriteereinä oli, että haastateltavat olisivat naisia, jotka olivat käyneet Talolla toiminnan alusta lähtien säännöllisesti. Ajatuksena oli, että haastattelun suomeksi tai tarpeen vaatiessa englanniksi. Mahdollisen tulkin hankkiminen olisi MoniNaisten Talon henkilökunnan vastuulla.

Haastatteluympäristön valintaan vaikuttavat tutkimuksen ongelma, tutkittava ilmiö, käytettävissä olevat resurssit ja haastateltavat. Teemahaastattelua tehdessä, on tärkeää, että haastatteluympäristö on tuttu ja turvallinen haastateltavalle. Myös paikan rauhallisuus on edellytys haastateltavan hyvään kontaktiin. (Hirsjärvi & Hurme 1988, 61.) Tein haastattelut MoniNaisten Talolla, koska opinnäytetyöni koski nimenomaan MoniNaisten Taloa. Haastattelut olivat yhdistetty kertoihin, jolloin haastateltavat kävivät Talolla ryhmätoiminnassa, jolloin se ei vaikuttanut suuresti haastateltavan päiväohjelmaan. Lisäksi MoniNaisten Talo ympäristönä oli haastateltaville tuttu. Valitsin haastattelutilaksi lasten leikkihuoneen, jossa oli muutama sohva ja oven pystyi sulkemaan, niin etteivät ulkopuoliset häirinneet haastatteluja. Sohvat osoittautuivat onnistuneeksi valinnaksi, koska ne toivat rentoutta ja mukavuutta haastattelutilanteeseen.

Tavoitteena oli saada haastatelluksi 10 naista, jotka edustaisivat mahdollisimman montaa eri kansallisuutta. Mahdollisimman monen eri kansalaisen haastatteleminen olisi taannut moninaisia näkökulmien ja kehittämisideoiden esille tulon. Toiveena oli myös, että olisin voinut pohtia tuloksia eri kansallisuuksien näkökulmista. Tavoitteeni ei kuitenkaan toteutunut, koska halukkaita haastateltavia oli viisi. Tein viisi yksilöhaastattelua kolmesta kansallisuudesta. Päätin tämän jälkeen, etten tuo haastateltavien kansalaisuuksia esille opinnäytetyössäni haastateltavien anonymiteettisuojaan takia.

Tein viisi yksilöhaastattelua MoniNaisten Talolla toukokuun 2009 lopulla. Haastatteluiden tavoitteina oli hankkia tietoa ja kuulla naisten kokemuksia MoniNaisten Talo -hankkeen toimintamuodoista. Lähetin saatekirjeen ja haastattelukysymykset MoniNaisten Talolle etukäteen, jotta haastateltavat saattoivat tutustua haastattelun aiheisiin. Saatekirjeessä selostin haastattelun tarkoitusta, sisältöä ja käytännön asioita. Kerroin kirjeessä, että haastattelut nauhoitetaan, mutta korostin sitä, että nauhat tuhottaisiin työn valmistuttua. Tällä halusin ehkäistä mahdollista sekaannusta ja viime hetken kieltäytymistä haastattelusta haastatteluhetkenä. (LIITE 2)

Haastattelut tehtiin yksilöhaastatteluilla. Yksilö- vai ryhmähaastattelun valitsemisessa tutkijan tulee pohtia, keitä haastatellaan ja mikä on haastattelun aihe (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 205). Yksilöhaastattelu oli toimiva ratkaisu haastateltavien lukumäärän niukkuuden takia. Yksilöhaastatteluilla sain parhaiten kuuluviin jokaisen äänen ja enemmän tietoa aiheesta.

Haastateltavat olivat afrikkalaisia ja aasialaisia naisia, jotka kävivät säännöllisesti MoniNaisten Talolla. Haastattelujen alussa halusin vielä kiittää naisia osallistumasta haastatteluihin. Kertasin syyt, miksi teen haastatteluja ja kävimme läpi haastattelun käytäntöjä kuten anonymiteettisuojaan ja nauhojen hävittämistä työn valmistuttua. Esittelin vielä lyhyesti teemoja, joita käsittelisin haastatteluisa. Tein haastattelut suomeksi ja kahdessa haastattelussa oli tulkki mukana. Tulkit olivat MoniNaisten Talon työntekijöiden tuttavina. Haastattelut kestivät 20 minuutista reiluun tuntiin. Haastattelun pituuteen vaikuttaa haastateltava ja tois-

sijaisesti haastattelija (Hirsjärvi & Hurme 2008, 74). Lyhin haastattelu kesti vain 20 minuuttia, koska haastateltava ei ymmärtänyt kaikkia kysymyksiä ja hänen suomen kielen taitonsa oli rajallinen.

Muutamia haittaavia tekijöitä ilmeni ennen haastatteluja ja haastattelujen aikana. Häiriötekijät eivät kuitenkaan olleet niin suuria, että ne olisivat vaikuttaneet haastattelun onnistumiseen. Haastatteluun keskittyminen ajankohdan takia ja alkuvuoden ryhmien muistelu saattoi tuntua vaikealta. Haastattelut tehtiin juuri kesän kynnyksellä, jolloin ryhmätoiminta oli päättymässä. Haastattelujen ajankohta on hyvä miettiä ennen haastattelujen tekoa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 73).

Koska en ollut henkilökohtaisesti suorassa yhteydessä haastateltaviin ennen haastatteluja, aiheutui siitä ongelmia. En tiennyt, ketkä olivat haastateltavia eikä minulla ollut heidän yhteystietojaan. Tämä konkretisoitui, kun odotin 45 minuuttia haastateltavaa saapuvaksi. Tämä oli minun virheeni, johon olisin voinut vaikuttaa ottamalla kaikkien haastateltavien yhteystiedot etukäteen.

Osalla naisista oli lapsi mukana haastattelussa, jolloin haastattelu keskeytyi välillä. Pyrin tällöin aina pitämään pienen tauon haastattelussa. Haastatteluja litteoidessa minulla oli aika ajoin vaikeuksia saada selvää haastateltavan puheesta, kun pieni lapsi leikki nauhurin vieressä tai kun vauvan itku peitti haastateltavan äänen.

Ikävin sattuma oli kuitenkin, kun tulkki ei saapunut paikalle haastatteluun. Onnekseni haastateltava suostui sopimaan uuden ajan haastattelulle. Vielä ikävämpää oli, kun sovitulle uudelle ajalle, tulkki saapui puoli tuntia myöhässä ja haastateltava joutui jälleen odottamaan. Lopulta kuitenkin saimme tehtyä haastattelun ja haastattelu osoittautui onnistuneeksi.

4.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi tarkoittaa aineiston lukemista yhä uudelleen, tekstien pohtimista, luokittelua, vertailua, tulkitsemista ja niihin limittyvää teoretisointia. Aineiston analysoinnissa on ainakin kaksi eri lähtökohtaa. Aineisto muunnetaan teoreettisiksi käsitteiksi tai sitä tulkitaan teoreettisten käsitteiden avulla. Ensimmäinen tapa on aineistolähtöinen analyysi ja jälkimmäinen on teorialähtöinen aineiston analyysiä. (Rantala 2001, 92.) Omassa työssäni käytin aineistolähtöistä eli induktiivista sisällönanalyysitapaa.

Kerättyäni aineistoni teemahaastatteluin, purin ääninauhat ja litteroin haastattelut tekstiksi. Litteroitua tekstiä tuli 26 sivua. Luin ensin tekstit useita kertoja ja etsimällä teemahaastattelun esittämiini kysymyksiin vastaukset, mikä varmistaa, että koko aineisto käydään läpi. Aineiston lukeminen on tällöin myös helpompaa ja kiinnostavampaa. (Eskola & Suoranta 1998, 152.) Aineistolähtöisessä analyysissä on kolme päävaihetta: aineiston pelkistäminen, ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden luominen. Käsitteellistämässä edetään alkuperäisilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Pelkistämällä tarkoitetaan litteroidun aineiston pilkkomista tutkimustehtävän mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 110–111.) Nostin aineistosta esiin tutkimuskysymyksiä valaisevia vastauksia ja yhdistin niitä. Vastauksista syntyi teema-alueita, jotka koodasin eri väreihin ja yhdistin samaan teemaan liittyvät vastaukset yhteen. Tein näin, koska se tiivistää, järjestää ja jäsentää aineistoa sekä se on aineistolähtöisen analyysin toinen vaihe eli ryhmittely. Viimeinen vaihe aineistoanalyysissä on teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 112–114.) Aineiston analyysin vaiheista olen liittänyt työhöni esimerkkejä. (LIITE3 JA LIITE4.)

Aineistoanalyysissä kyseenalaistettavaa on se, miksi tutkija tulkitsee juuri tietyn tekstikohdan merkitsevän jotain tiettyä teemaa. Kyseenalaistamista voidaan välttää sillä, että tutkija liittää raporttiin aineistokohtia, jotka perustelevat valintaa, siitä mihin tulkintaan on päätyttyä. (Eskola & Suoranta 153, 1998.) Tätä ajatusta tukien liitän opinnäytetyöraportin tutkimustuloksiin suoria lainauksia haastatteluista.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Haastattelin 5 maahanmuuttajanaista MoniNaisten Talolla toukokuussa 2009. Naiset olivat afrikkalaisia ja aasialaisia. Jaan tutkimustulokset MoniNaisten Taloon hakeutumiseen ja Talon toimintaan, jonka jaan vielä Mikkosen (2005, 59.) tekemään jaotteluun kotouttamistoiminnoista, sosiaaliseen, tiedolliseen ja toiminnalliseen toimintaan. Haastateltavien kehittämisideat on sijoitettu näiden otsikoiden alle.

5.1 MoniNaisten Taloon hakeutuminen

Haastattelemistani naisista pisimpään Suomessa asunut oli saapunut Suomeen 10 vuotta sitten ja viimeisin kolme vuotta sitten. Haastattelemaniset naiset olivat pääosin muuttaneet Suomeen avioliiton tai perheenyhdistämisen kautta. Kotimaassaan naiset olivat olleet kotiäiteinä tai tehneet töitä, he olivat muun muassa pitäneet kauppaa, tehneet maanviljelystöitä sekä olleet ravintolatyöntekijöinä. Kotimaahan jäi perhettä; naisten vanhempia ja sisaruksia, joiden kanssa he olivat asuneet. Asenteet uutta asuinmaata kohtaan jakaantuivat selvästi avioliiton ja perheenyhdistämisen kautta tulleiden välillä. Perheenyhdistämisen kautta tulleet ilmaisivat haastatteluissa kaipuuta kotimaahan ja ikävöivät sukulaisiaan. Heitä myös harmitti elämä ja työ, joka oli jäänyt kotimaahan. Avioliiton kautta tulleilla oli myös sukua ja työpaikka kotimaassaan, mutta he eivät ilmaisseet haastatteluissa ikäväänsä kotimaahan.

Mulla oli tosi paha mieli, siitä minkälainen elämä minulla oli siellä ja minkälaisen elämän joudun elämään täällä. Minun mieli on siellä, mutta minun kroppani on täällä. Tuntuu että elän kahdessa eri paikassa nyt. En asu täällä, enkä siellä vaan olen jossain välissä. (H1)

Ensimmäisten Suomessa vietettyjen vuosien aikana useat heistä hoitivat lapsiaan kotona, eivätkä olleet varsinaisesti yhteydessä ulkomaailmaan. Suomalaisen miehen kanssa avioituneet kertoivat, että aviomies oli kertonut erilaisista maahanmuuttajapalveluista.

Kaikki haastateltavat olivat käyttäneet viranomaisten tarjoamia kotouttamistoinenpiteitä. Kotouttamispalveluista naiset kertoivat saaneensa työvoimatoimiston järjestämään suomen kielen opetusta, kotoutumisrahaa sekä työvoimapolitiittisia aikuiskoulutus- ja työmarkkinatoimenpiteisiin liittyviä toimenpiteitä kuten työharjoitteluja siivouspalvelussa. Haastateltavat kokivat työvoimatoimiston ja kunnan järjestämien suomen kielenkurssit melko hyödyttömiksi ja vaikeiksi. Kurssit kestivät 3 kuukautta kerrallaan ja opetus oli heidän mielestään liian nopeatempoista.

Esimerkiksi, jos menen työharjoitteluun, missä pitää siivota ja nämä aineet, joita käytetään siivoamiseen, jos et osaa kieltä, et osaa lukea, etkä osaa kysyä, niin mitä sinä sitten teet siellä?(H1)

Siellä kurssilla, joka kesti 3kk en edes osannut erottaa sinä ja minä, että en tiennyt, mitä se tarkoittaa. (H1)

Suuri muutos ilmastossa ja kulttuurissa tekivät opiskeluun keskittymisen hankalaksi. Haastattelemani naiset pitivät jo pelkästään Suomeen saapumista niin isona muutoksena elämässään, ettei heillä ollut voimavaroja tai motivaatiota hakeutua muihin kotouttamispalveluiden piiriin. Tuntemattomaan maahan saapuminen loi epäluottamuksen tunteita osassa naisista ja yksi nainen ei uskaltanut laittaa lapsiaan päiväkotiin, vaan hoiti lapsiaan kotona.

Suomen kielen kurssille menin ihan lyhyeksi aikaa, mutta se tuntui jotenkin mahdottomalta, koska kurssilla ei ollut yhtään tuttua tai ystävää. Ja sitten kun tuli talvi ja oikein kylmä, ja nenästä alkoi vuotaa verta, rupesi tekemään mieli lähteä takaisin kotimaahan, siinä tuli pitkä tauko kurssilla ja lopetin. (H3)

Ensin en käynyt missään, ennen alussa olin kotona kiinni, koska en tuntenut ketään enkä luottanut keneenkään ja en tiennyt, mitä tehdä. (H2)

Naiset kokivat, että heidän lastensa sopeutuminen Suomeen oli vaivatonta, koska he olivat koulussa ja päiväkodissa, minkä myötä lapset oppivat suomen kieltä ja tapoja. Haastateltavat kertoivat, että heidän lapsensa auttoivat äitejään lomakkeiden täytössä ja muussa suomenkielisessä asiointissa. Naiset halusivatkin oppia kielen ja saada työpaikan nopeasti, koska he tunsivat häpeää, että

eivät tee mitään ja heidän lapsensa opettavat heitä suomalaisiin tapoihin. Suomalaisen miehen kanssa avioituneet tunsivat myös syyllisyyttä, että heidän miehensä elättivät heitä, eivätkä he itse voineet tehdä mitään. Yhden haastateltavan mielestä, vanhempia yli 50-vuotiaita maahanmuuttajia ei edes yritetä kotouttaa. Hän koki jääneensä kotouttamisen ulkopuolelle ikänsä takia.

MoniNaisten Talon toiminnasta naiset olivat kuulleet ystäviltään ja perheenjäseniltään. Muutamat olivat saaneet kirjeen kaupungin sosiaalityöntekijältä tai kuulleet Talon toiminnasta muuta kautta.

Opettaja (tyttären) oli kysynyt, halusiko äitisi lähteä opiskelemaan, että hän tietää tällaisen paikan, Moninaisten Talon, joka avataan ihan pian ja siellä kaikenlaisia kursseja, joihin voi mennä mukaan.(H3)

Naiset olivat kuulleet Talon toiminnasta myös Monika Naiset liitto ry:n kautta. Naiset olivat olleet yhteydessä Monika-Naiset liitto ry:hyn tai asuneet Monika-Naiset liitto ry:n ylläpitämässä turvakodissa, jossa heille kerrottiin MoniNaisten Talon toiminnasta. Naiset olivat iloisia kuullessaan tällaisesta toiminnasta ja he tulivat mielellään Talolle, koska he halusivat tavata uusia ihmisiä ja tehdä jotain.

MoniNaisten Taloon tullessa naiset kirjoittivat tietonsa alkukartoituslomakkeeseen. Siihen kirjattiin myös odotuksia MoniNaisten Talon käynteihin liittyen sekä heidän oman elämänsä tavoitteitaan Suomessa. Haastateltavieni tavoitteiksi naiset mainitsivat yleensä suomen kielen oppimisen. Naisten pitkän tähtäimen tavoitteena oli saada työtä tai hankkia opiskelupaikka, sitten kun heillä olisi riittävä kielitaito.

Haluan kampaajaksi, vaikka siivoojaksi, ihan mitä vaan työtä! Haluan tehdä jotain. En ole tehnyt töitä, olen ollut työtön kotona. (H5)

5.2 MoniNaisten Talon toimintaan osallistuminen

Suurin osa haastateltavista vierailee Talolla useammin kuin kerran viikossa. Osan mielestä MoniNaisten Talolla oli hyvää se, ettei ryhmiä järjestetty niin usein. Tästä syystä aikaa jäi käytettäväksi myös muuhun. Toisaalta taas monet kävivät Talolla joka arkipäivä, koska heillä ei ollut muuta tekemistä päivisin ja he olivat niin innostuneita siitä, että oli jotain tekemistä. Kaikki haastateltavat osallistuivat vertaisryhmään ja muuhun ryhmätoimintaan, kuten liikuntaryhmiin, atkerhoon ja suomen kielen keskusteluryhmään.

Olin tosi innoissaan ja iloinen, että pääsee tekemään jotain ja tutustumaan toisiin ihmisiin.(H1)

5.2.1 Sosiaalinen toiminta

Vertaisryhmät koettiin tärkeiksi. Muutamalle oli tärkeää, että he saivat puhua omaa kieltään omalla murteellaan. Samankaltaiset elämäntilanteet sekä ongelmat kotoutumisessa yhdistivät ja loivat turvallisuuden tunnetta naisissa. Ongelmien puhuminen omalla kielellä oli helpompaa, koska silloin sai puhuttua syvällisemmin vaikeista asioista.

Joskus mietin, että menee huonosti, mutta sitten kuulee muiden juttuja, ei ole asuntoa, ei ole mitään...Siitä tulee vahvemmaksi, kun näkee muita. (H5)

Haastateltaville oli tärkeää myös puhua omalla kielellään lähtömaan sen hetkistä tapahtumista ja tilanteesta. Vertaisryhmissä naiset kokivat olevansa osallisenä johonkin, mikä oli heistä tärkeää. Vertaisryhmissä tapahtui myös verkostoitumista ja ystävyssuhteiden syntymistä.

Ryhmissä saa jokainen puhua ihan sillä kielellä, mikä on kaikista ominta puhua niistä asioita, mitä kuuluu ja miten menee.(H1)

Monet ryhmissä olevista eivät saa töitä tai opiskele, sellaista että ei ole joka päivä jotakin niin on että pääsee ryhmään mukaan on iloa,

ei se ole sellainen sana...hmm...ehkä onnea että pääsee osallistumaan johonkin, on osallisena johonkin.(H1)

Osa naisista koki vanhempien naisten olevan eräänlaisia varaäitejä heille. Varaäitien kanssa saattoi keskustella ja saada neuvoja. Sekaryhmissä ystäväystymistä ei juuri tapahtunut, jonka syynä mahdollisesti oli eri kansalaisuuksien väliset kieli- ja kulttuurierot.

5.2.2 Toiminnallinen toiminta

Käsityökerhoja toivottiin, koska naisille käsitöiden teko on tyypillistä heidän kulttuureissaan eikä siihen tarvita kielitaitoa sekä se nähtiin toimeentulon lähteenä. Naiset toivoivat myös eri alojen ammattilaisia kertomaan työnkuvista ja kuinka niihin voisi hakeutua. Ammattilaisia toivottiin myös opettamaan kädentaitoja, joita voisi hyödyntää toimeentulon saamiseksi.

Asioita mitä voi tehdä käsillä. Ainakin osa naisista olisi siihen tyytyväisiä, koska osa on elänyt käsitöistä, se on niin kuin heidän työ tai on ollut heidän työ. Kun täällä ei ole mitään mitä voisi tehdä käsillä, niin on vähän vaikeata. Et olisi parempi jos lisäisi käsityöryhmiä.
(H3)

Suomen kielen keskusteluryhmät koettiin hyvinä, eikä ketään vaivannut, että ryhmään osallistui eri kansalaisuuksia. Ongelmana koettiin kuitenkin se, että kaikkea ryhmässä suomeksi käytyä keskustelua ei ymmärretty. Monet kaipasivat tulkkia, joka selittäisi ja auttaisi ymmärtämään ryhmässä käytävää keskustelua. Osa ryhmiin osallistuneista naisista on luku- ja kirjoitustaidottomia, kun taas osalle suomen kielen perusteet olivat jo hallussa. Suomen kieltä ymmärtäviltä tuli toive, että he olisivat voineet jakautua tasoryhmiin, sillä huonosti suomea osaavat hidastivat ryhmän keskustelun kulkua ja se nähtiin esteenä omalle suomen kielen taidon kehittymiselle. Toisaalta huonommin suomea ymmärtävät naiset kokivat vertaistoverin avun keskusteluryhmissä tärkeäksi.

5.2.3 Tiedollinen toiminta

Haastateltavat olivat osallistuneet vierailukäynteihin, jotka todettiin hyviksi. Ohjaajat olivat kertoneet, kuinka asioida kirjastossa, sairaalassa, lääkärissä sekä kuinka ottaa yhteyttä poliisiin. Tietoiskut suomalaisista tavoista ja palveluista koettiin hyödyllisinä, tosin osa ei muistanut, mitä ne pitivät sisällään ja osan mielestä se ei ollut hyödyllistä, kun ei ole yhteistä kieltä viranomaisten kanssa. Infotilaisuudet olivatkin haasteellisia naisten kielitaidon vuoksi.

En tiedä, mihin hakea opiskeluun ja tarvitsen apua ja ohjausta siihen. (H4)

Ohjaajat olivat toimineet yhdessä koko ryhmän kanssa sekä antaneet henkilökohtaista neuvontaa. Ohjaajat olivat olleet haastateltavien apuna mm. viranomaiskäynneillä sekä vieneet naisia Sosiaaliviraston maahanmuuttoyksikön järjestämiin tiedotustilaisuuksiin. Monika-Naiset liitto ry:n kautta haastateltavat olivat saaneet mahdollisuuden tukihenkilöön esimerkiksi asioidessaan käräjäoikeudessa. Monet haastateltavat luottivatkin siihen, että apua tarvittaessaan he saisivat ohjaajilta tukea ja neuvoja.

Haastateltavien mielestä ohjaajat olivat asiantuntevia ja mukavia. Naiset kertoivat, että ohjaajat huolehtivat siitä, että jokainen ryhmään osallistuva henkilö ymmärsi mistä puhuttiin ja mitä ryhmässä tapahtui. Haastateltavat kaipasivat lisää ohjaajia ja eräs haastateltava pohti, miksi ohjaajat olivat myös maahanmuuttajia. Hän toivoi syntyperäistä puhujaa suomen kielen ryhmään.

Mä uskon jos tarvitsen apua saan apua täältä. Täällä on hyviä työntekijöitä. Luotan heihin.(H4)

Haastateltavat esittivät yhtenä kehittämisideana lapsilleen toimintaa MoniNaisten Talolle. Naisten toiveena oli, että lapsille opetettaisiin heidän äidinkieltään ja kulttuuria, koska lapsilla ei ole mahdollisuutta opiskella näitä asioita omissa kouluissaan tai päiväkodeissa. Mahdollisuutta englanninkielen opiskeluun toivottiin myös MoniNaisten Talolla. Naiset kertoivat, että se on maailmanlaajuinen kieli

ja se hyödyttäisi naisia monissa tilanteissa kuten suomalaisviranomaisten kanssa asioidessa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastattelujen tarkoituksena oli saada selville naisten näkemyksiä MoniNaisten Talosta ja kehittämideoita Talon toimintaa kohtaan. Haastatteluiden tavoitteena oli selvittää, miten ja miksi naiset olivat hakeutuneet Talon toimintaan sekä naisten kokemuksia ja kehittämideoita toimintaa kohtaan. Haastattelujen perusteella ei varsinaisesti voi luoda tarkkaa käsitystä MoniNaisten Talon toiminnasta, koska haastatteluja oli niin vähän. Haastattelut olivat eräiden naisten puheenvuoro, jotka käyvät MoniNaisten Talolla säännöllisesti. Haastattelujen johtopäätökset antavat suuntaa ja kehittämideoita MoniNaisten Talon henkilökunnalle. Jaan johtopäätökset MoniNaisten Talon toimintaan ja naisten kehittämideoihin Talon toiminnasta.

6.1 MoniNaisten Talo toimintaympäristönä

MoniNaisten Talo tavoittaa naisia toimintaan sopivasti. Hankkeessa työskentelevät tietävät, mistä ja miten tavoittaa Talon toiminnan kohderyhmään sopivia henkilöitä. MoniNaisten Talo tuo maahanmuuttajanaisten arkeen sisältöä ja mahdollisuuden tavata uusia ihmisiä. MoniNaisten Talo tarjoaa myös vertaistukea, jota eivät viralliset kotouttamistoimenpiteet tarjoa. Vertaistuki ja sosiaaliset suhteet oman etnisen ryhmän jäseniin kuin myös muihinkin ihmisiin tukee maahanmuuttajanaisten kotoutumista.

Lastenhoidon järjestäminen MoniNaisten Talolla auttaa pienten lasten äitien osallistumista Talon toimintaan, joka oli Talon tavoitteenakin. Mikkonen (2005) luettelee erilaisia toimivia käytäntöjä maahanmuuttajien kotouttamistoiminnassa

ja lastenhoito naisille suunnattujen kurssien ajaksi on yksi hyväksi havaittu käytäntö. Maahanmuuttajien kohtaamispaikkojen matalakynnyksisyys on myös tärkeää. Matalankynnyksen periaate toimii MoniNaisten Talolla, koska kaikki naiset tulevat mielellään Talolle ja sinne on vaivatonta tulla. Myös lastenhoito toiminnan aikana Talolla tukee matalan kynnyksen periaatetta. (Mikkonen 2005, 67–69.)

Toiminnan avoimuus, vapaaehtoisuus ja epämuodollisuus ovat MoniNaisten Talon vahvuuksia, joita naiset arvostivat. Tähti (2008) toteaa saman tutkimuksessaan. Kauan kotona olleille naisille tarkoitettu, epävirallinen, rento ja väljästi oleva toiminta on sopiva askel lähemmäksi koulutus- ja työelämää. (Tähti 2008, 98.) Epämuodollinen toiminta korostuu esimerkiksi ohjauksessa, jota Talo tarjoaa. Ohjaus ja neuvonta yleensä saattavat luoda mielikuvia viranomaisten tarjoamasta palvelusta, jossa on etukäteen tiukasti määritelty aika ja aihe ohjaukseen ja neuvontaan liittyen. MoniNaisten Talo on onnistunut tekemään tästä epävirallista ja joustavaa. Lähtökohtana on naisten tarve ohjaukseen, jota annetaan aina, kun on mahdollista. Ohjaajien ja naisten suhde on kestävä ja naiset luottavat ja tukeutuvat ohjaajiin. Tähti (2008, 88.) päätyy samaan omassa tutkimuksessaan. Virallisessa ohjauksessa korostuu kiire ja suuret asiakasmäärät, jolloin viranomaisiin on vaikea luoda luottamussuhdetta.

Kestävän luottamussuhteen yhtenä merkittävänä tekijänä näyttää olevan MoniNaisten Talon ei-virallinen toiminta ja se, että ohjaajat ovat myös maahanmuuttajia ja näin ollen helposti lähestyttäviä. Mikkosen (2005, 60.) artikkelissa, jossa luetellaan toimivia kotouttamistoimenpiteitä, ohjaajien maahanmuuttajuus edesauttoi naisia luottamuksellisten suhteiden luomiseen. Maahanmuuttajaohjaajat toimivat myös naisille eräänlaisena osoituksena siitä, että Suomeen voi kotoutua onnistuneesti, joka myös motivoi naisia kotoutumaan.

Tärkein kysymys, joka nousi haastatteluista esille, oli naisten halu oppia suomen kieltä. Suomen kielen oppiminen nousee esille usein maahanmuuttajatutkimuksissa ja se nähdään tärkeimpänä tekijänä kotoutumisen onnistumisessa. (esim. Ekberg-Kontula 2000, 23; Kirjanen 2008, 16 & Ekholm 1994, 93.) Haas-

tattelemillani naisilla oli tavoitteena kielen opiskelu Moninaisten Talolla. Kehittämisehdotuksena ehdotettiin esimerkiksi ryhmien jakamista kielitaitotasoihin, kuten virallisilla kielikursseilla. Kielen oppimiseen liittyvien ehdotusten perusteella kävi ilmi, että MoniNaisten Talon toiminta-ajatus ei ole täysin selvä kaikille kävijöille. MoniNaisten Talon päätavoitteena on maahanmuuttajanaisten syrjäytymisen ehkäiseminen, suomen kielen keskusteluryhmät ovat välineenä tämän tavoitteen saavuttamiseksi eivätkä ryhmien toimintaideana ole suomen kielen opettaminen. Suomen kielellä keskustelu on toiminnallisissa ryhmissä tapahtuvaa, jonka tavoitteena on tukea kielen kehittymistä ja sen ylläpitämistä. Tähdén (2008) tutkimassa opetuskodissa järjestetään toiminnallisia ryhmiä, joissa kielellä on suomi. Ryhmien tavoitteena on oppia kieltä toiminnan kautta. Tämä toiminto osoittautui hyväksi käytännöksi opetuskodissa ja myös MoniNaisten talolla. (Tähti 2008, 77.)

Myönteistä on, että naiset ovat selvästi motivoituneita opiskelemaan suomen kieltä ja että he näkevät MoniNaisten Talon toimintaympäristön mahdollisuutena kielen oppimiselle. Ekberg-Kontulan (2000, 23.) tekemässä tutkimuksessa pääkaupunkiseudulla asuvista afrikkalaisista maahanmuuttajanaisista ilmenee, että kielikursseille olisi halua mennä, mutta naisten on vaikea osallistua kursseille. Maahanmuuttajanainen, jolla on mahdollisesti pieniä lapsia, ei ole mahdollisuutta osallistua kunnan järjestämiin kielikursseille, jolloin hän tarvitsee erityishuomiota kielen opiskelussa. MoniNaisten Talo tarjoaa inhimillisemmät lähtökohdat kielen oppimiselle, sillä se mm. tarjoaa lastenhoitoa kurssien ajaksi. Tähti (2008, 79.) toteaa omassa tutkimuksessaan, että kielen opiskelu tulisi alkaa helposta ympäristöstä, jossa opitaan arkielämän yksinkertaista sanastoa. MoniNaisten Talo voisi tulevaisuudessa ottaa työmuodokseen suomen kielen opettamisen palkkaamalla suomalaisen opettajan tai hankkimalla vapaaehtoistyöntekijän.

MoniNaisten Talo onnistuu aktivoimaan naisia siten, että naiset ovat erittäin halukkaita osallistumaan yhteiskunnan toimintaan. Toisaalta naiset ovat olleet halukkaita työllistymään jo ennen MoniNaisten Talolle tuloa. MoniNaisten Talo tukee tätä naisten aktiivisuutta ja pitää sitä yllä antamalla tietoa yhteiskunnan

palveluista, työ- ja koulutusmahdollisuuksista. MoniNaisten Talo myös tukee aktiivisuutta tukemalla naisten kielen oppimista, mikä edesauttaa merkittävästi maahanmuuttajan työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksia.

6.2 Kehittämisideoita

Fyysisen tekemisen tärkeys korostui haastatteluissa. MoniNaisten Talon kävijöistä monet ovat asuneet Suomessa pitkään, eivätkä he ole vieläkaan päässeet työelämään kiinni. Haastatteluista huokui turhautuneisuus. Maissa, joista naiset tulevat, käsityöt ovat merkittävänä osana kulttuuria ja toimeentuloa. Monella naisella olikin pieni yritys lähtömaassaan. Haastattelemani maahanmuuttajanaiset, joilla ei ole ammattia, eikä välttämättä luku- ja kirjoitustaitoa, kokevat käsityöt ainoana mahdollisuutena ansaita rahaa. Naisilta tullut ajatus siitä, että käsityön taito korvaisi kielen ja koulutuksen, on ymmärrettävä, mutta Suomessa tällainen ajatusmalli ei toimi. Suomi on hyvin koulutuskeskeinen maa, jossa miltei kaikissa työpaikoissa vaaditaan jonkinasteista koulutusta tehtyihin töihin. Myös ajatus käsitöiden myymisestä torilla sisältää monia velvoitteita ja sääntöjä, yksityisyrittäjyyteen ja toiminimiin liittyen. Forsander ja Ekholm (2001, 78.) toteavat artikkelissaan, että yrityksen perustaminen on haasteellisempaa uudessa kotimaassa kuin lähtömaassa. He nostavat esille kysymyksen, kuinka kolmas sektori voisi tukea maahanmuuttajan yritystoiminnan aloittamista. MoniNaisten Talo voisi järjestää maahanmuuttajanaisille infotilaisuuksia yrittäjyydestä sekä osuuskuntien perustamisesta. Osuuskunta on yritys, mutta omistajia tulee vähintään olla kolme ja asioista päätetään yhdessä, osuuskunnan avulla naiset voisivat myydä käsitöitään.

Naiset haluavat siirtää kulttuuriperimää lapsilleen ja muistuttaa heitä äidin kulttuurista. Tämä toiminta sopii kotoutumisen tavoitteelliseen integraatiomalliin, jossa kotoutumiseen kuuluu oman kulttuurin säilyttäminen ja uuteen kulttuuriin sopeutuminen. (Liebkind, Mannila, Jasiskaja-Lahti, Jaakkola, Kyntäjä & Reuter 2004, 51.) MoniNaisten Talo voisi järjestää lasten kerhoa kyseisten naisten lapsille, jossa lapset voisivat oppia äidin kieltä leikkien ja pelien avulla.

Vaikka MoniNaisten Talo haastattelujeni perusteella toimii maahanmuuttajanaisten kotoutumisen tukena, on huomioitava se, että kyseessä on vain pieni yksikkö, joka palvelee pientä osaa maahanmuuttajanaisista. Helsinkiin ja Suomeen muuttaa yhä enemmän naisia perheenyhdistämisen tai avioliiton kautta. Heillä ei ole aavistusta suomalaisesta kulttuurista ja tavoista eikä kielitaitoa, jolloin he tarvitsevat kotoutumisessa tukea ja MoniNaisten Talon toiminnan kaltaista palvelua.

7 POHDINTA

Haastattelujen tekeminen oli erittäin mielenkiintoista ja nautinnollista. Oli miellyttävää kuunnella naisten tarinoita Suomeen saapumisesta ja elämästä lähtömaassa. tarinat herättivät tunteita itsessäkin. On varmasti vaikeaa jättää perhe ja työ ja lähteä Suomeen tai toisaalta paeta sotaa omasta maasta. Koin, että vaikka haastattelujen tarkoituksena oli selvittää MoniNaisten Talon toimivuutta, oli niillä tärkeämpi arvo haastateltaville. Haastattelujen avulla sain sellaisten naisten äänen kuuluviin, joiden ääntä ei kuule kovinkaan usein Suomen yhteiskunnassa.

Haastateltavat olivat olleet Suomessa jo yli 3 vuotta eli yli sen ajan jolloin heille tarjotaan kunnan kotouttamispalveluita. Kuitenkaan monet eivät osanneet suomen kieltä lainkaan tai hyvin heikosti. Kotouttamispalveluihin tarvitaan enemmän toimintoja, jotka luovat yhteisöllisyyttä ja mahdollisuuksia verkostoitumiseen ottaen esimerkkiä matalan kynnyksen ei-virallisista toimintapaikoista. Verkostoituminen ja vertaistuki ovat merkittäviä ja ilmeisesti toimivia muotoja, jotka ovat profiloituneet kolmannen sektorin palveluihin. Tällaisia toimintamuotoja kuitenkin tarvitaan myös viranomaisten tarjoamiin kotouttamispalveluihin, jolloin kotoutumisen idea toteutuisi paremmin.

MoniNaisten Talon toimintamuodissa mainitaan etsivä työ yhdeksi tärkeäksi toimintamuodoksi. Siitä huolimatta, se ei näkynyt merkityksellisenä haastattelujen perusteella, sillä haastateltavat olivat löytäneet Talon muuta kautta. Aineistoni perusteella ei kuitenkaan voi tehdä päätelmää, ettei etsivä työ olisi tavoittanut muita MoniNaisten Talon kävijöitä. Etsivä työ on loistava tapa löytää ihmisiä, jotka todella tarvitsevat tukea ja apua eivätkä osaa sitä itse hakea. Jatkotutkimuksen voisi tehdä siitä, kuinka paljon MoniNaisten Talo tavoittaa etsivän työn kautta maahanmuuttajanaisia toimintaansa ja toimiko etsivän työ-menetelmä kun kyseessä ovat maahanmuuttajanaiset.

Haastattelemani afrikkalaiset naiset ovat eri tilanteessa tänne muuttaessa kuin aasialaiset naiset, koska afrikkalaiset naiset yleensä muuttavat Suomeen perheen yhdistämisen kautta pakolaisena tulleen miehen luokse. Aasialaiset muuttavat Suomeen useammin avioliiton kautta. Perheet, jotka muuttavat perheen yhdistämisen kautta elävät alussa yleensä sosiaaliturvan varassa sekä ovat täysin tietämättömiä Suomen yhteiskunnasta, myöskään aikaisemmin saapunut muu perheenjäsen ei välttämättä osaa neuvoa heitä. Tähti (2008) toteaaakin, että pakolaisina Suomeen saapuneet maahanmuuttajat tarvitsevat huomattavasti enemmän tukea kotoutumisessa kuin muut maahanmuuttajaryhmät. (Tähti 2008, 6.)

Avioliiton kautta muuttaneilla on myönteistä se, että heillä on jonkinlainen taloudellinen turva sekä henkilö, joka tuntee Suomen yhteiskuntaa. Siitä huolimatta, että naiset ovat itse päättäneet tulla Suomeen, ei kotoutuminen näytä olevan heille helpompaa kuin pakolaistaustaisilla naisilla. Tekemieni haastattelujen perusteella huomasin, että avioliiton myötä Suomeen muuttaneet naiset tarvitsevat kotoutumiseensa paljon tukea. Suomalaisen miehen kanssa avioituneet naiset ovat yleensä hyvin erilaisesta kulttuurista, joka jo itsessään aiheuttaa suuria vaikeuksia kotoutumiselle. Kuinka suomalaisten aviomiesten osallistumista vaimojen kotouttamiseen voisi tukea? Onko heillä tietoa itselläkään maahanmuuttajavaimon mahdollisuuksista Suomessa? Aviomiehille suunnatusta vertaisryhmässä voisivat ulkomaalaisen naisen kanssa avioituneet suomalaiset miehet jakaa tuntemuksia, ajatuksia ja ideoita kuinka vaimoa voisi tukea kotoutumises-

sa ja tehdä vaimon olo Suomessa miellyttäväksi. Vertaisryhmässä voitaisiin keskustella siitä, mistä vaimot tulevat ja minkälaiset lähtökohdat naisilla on muuttaessaan pois perheen luota uuteen tuntemattomaan maahan. Tähän ideaan voisi tarttua juuri maahanmuuttajanaisten kotoutumista tukeva maahanmuuttajajärjestö.

Laissa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (1999/493) mainitaan, että kotoutumista tukevia ja edistäviä toimenpiteitä, joita kunnat ja työvoimatoimistot voivat järjestää ohjausta, neuvontaa ja tiedottamista sekä perehdyttämistä yhteiskuntaan että kielen opetusta (9.4.1999/493, 7§.) Sana "voivat" herätti ajatuksia. Kuinka tulkita lain pykälää, jossa ei ole velvoitetta toimia. Kaikki edellä mainitut toimenpiteet ovat toimivia ja hyviä kotoutumisen onnistumiselle. Kuinka moni kunta tai työvoimatoimisto toteuttaa näitä ja missä mittakaavassa? Kunnat valitsevat, mitkä toiminnot ovat tarpeellisimpia omassa kunnassa. Tässä jää helposti syrjään pienet ryhmät, jotka tarvitsevat erityispalveluita. Monet kunnat varmasti vetoavat resursseihin ja tällöin myös maahanmuuttajat muuttavat usein pääkaupunkiseudulle.

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä tulisi pohtia. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu tekemään ratkaisuja ja analyysiä omien pohdintojen kautta. Ratkaisujen, johtopäätösten, tekemiseksi laadullisen tutkijan tukena ovat omat kokemukset asiasta sekä teoriatieto. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden yhtenä pääkriteerinä on tutkija itse ja luotettavuutta tulisi pohtia koko tutkimusprosessin ajalta. (Eskola & Suoranta 1998, 211.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii päätymään tutkimuksessaan onnistuneisiin tulkintoihin. Onnistuneelle tulkinnalle on ominaista se, että lukijan olisi voitava päästä samaan tulkintaan tutkimustulosten perusteella. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 151.) Tämä kuvaa sitä, että tutkimuksen, tässä tilanteessa, opinnäytetyön tulisi olla ns. läpinäkyvä ja näin ollen luotettava. (Hirsjärvi, Remes & sajavaara 2007, 226).

Tutkimuksen eettisyyttä pohtiessa, voidaan eettisyys jakaa kahteen ryhmään. Toinen ryhmä on tekninen toteutus, johon kuuluu aineiston keruu, tutkittavien informointi, anonymiteettisuoja ja tutkimustulosten esitystapa. Toinen ryhmä on metodologia, jossa tutkimuksessa tehdyt valintoja pohditaan moraalisisina valintoina. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 125.) Teknisen toteutuksen eettisyyttä huomioin ylläpitämällä haastateltavien anonymiteettisuoja koko prosessin ajan. Informoimalla haastateltavia saatekirjeellä ja teemahaastattelurungolla ennen haastattelujen tekoa pyrin toimimaan eettisesti oikein. Kuvailin metodologiaa tutkimusprosessissa tarkasti mahdollisuuksien mukaan. Kuvailin tarkasti haastattelulosuhteita sekä haastattelupaikkaa ja ajankohtaa. Aineiston analyysivaiheen luotettavuutta kasvatin liittämällä opinnäytetyöhöni esimerkin analyysitavastani. Kuvailin myös häiriötekijöitä, jotka ilmenivät haastatteluiden aikana. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kasvattavat tutkijan kuvaukset haastattelujen henkilöistä, paikoista ja tapahtumista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 227.)

7.2 Opinnäytetyöprosessi ja oma oppimiseni

Opinnäytetyöprosessi alkaa sinä päivänä, kun aloittaa opinnot Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Jo ensimmäisessä opintokokonaisuudessa, Ammattiin oppimisen perusteet, opiskelijoita kehoitetaan pohtimaan sosiaalialan alueita, jotka kiinnostavat. Viimeistään Tutkimus ja kehittäminen -opinnoissa opiskelijat tutustuvat opinnäytetöiden maailmaan. Vaikka opinnäytetyön aikaista työstämisen aloittamista painotettiin, varsinainen opinnäytetyöprosessini alkoi vuoden 2009 tammikuussa.

Opinnäytetyöni on työelämälähtöinen. Aiheen löysin koulumme järjestämältä opinnäytetyötorilta, jossa MoniNaisten Talon projektityöntekijä esitteli toiveita opinnäytteistä koskien MoniNaisten Talo-hanketta. Otin yhteyttä Monika-Naistet liitto ry:n toiminnanjohtajaan Reet Nurmeen ja tiedustelin opinnäytetyöaiheista. Tapasin hankkeen työntekijät ja he toivoivat, että opinnäytetyö tehtäisiin mahdollisimman pian, koska tuloksia kaivattiin vuoden loppuun mennessä. Ryhdyin etsimään maahanmuuttajiin liittyvää kirjallisuutta, jota löytyi runsaasti. Ajan

myötä minulle hahmottui, ketkä ovat uranuurtajia maahanmuuttotyössä ja – tutkimuksessa. Muun muassa Anne Alitolppa-Niitamo, Annika Forsander ja Karmela Liebkind ovat tehneet tutkimusta maahanmuuttajista jo pitkään. Kirjallisuus oli hyvin mielenkiintoista, jota olisi voinut lukea loputtomiin.

Opinnäytetyöprosessi on ollut odotetusti haasteellinen ja vaatinut paljon työtä. Ensimmäinen todellinen haaste oli rajata aihetta ja kirjallisuuden määrää. Toinen haaste oli haastattelujen teko, mutta samalla se oli mielenkiintoisin vaihe työssäni. Haastattelut onnistuivat kokonaisuudessa yhtä peruutusta ja tulkki-epäselvyyttä huomioimatta. Haasteellisin vaihe opinnäytetyöprosessissa oli raportin kirjoittaminen, erityisesti aineiston analysointi ja johtopäätösten tekeminen aiheuttivat päänvaivaa. Tutkimusmetodikirjallisuudessa tämä mainitaankin usein haasteellisimmaksi osaksi tutkimusprosessia. Tässä vaiheessa jouduin palaamaan analyysiin yhä uudestaan ja pohtimaan johtopäätöksien tekoa useaan otteeseen. Opinnäytetyö onkin pitkä prosessi, jonka aikana tutkiva työote kehittyy ja vahvistaa opiskelijan tutkimus- ja kehittämistaitoja. (Kuokkanen, Kiviranta, Määttänen & Ockenström 2007,23). Ohjaukerrat työtäni ohjaavan opettajani kanssa tukivat työskentelyäni. Pysyvä yhteistyö MoniNaisten Talon työntekijöiden kanssa tuki myös työskentelyäni niin, että he kommentoivat tekstiäni säännöllisin väliajoin. Kiinteä yhteistyö takasi myös sen, että MoniNaisten Talon toiveet ja tarpeet opinnäytetyöstä huomioitiin työskentelyssäni.

Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä oppaassa (2007) sanotaan, että tutkiva ammattikäytäntö on toimintamalli, jossa työntekijä -tässä tilanteessa opiskelija- osaa tietoisesti pohtia toimintansa perusteita, laatua ja tulosta ja kehittää aktiivisesti työtään sekä työ- ja elinympäristöään. Nykypäivänä tarvitaan tutkivan ammattikäytäntöä harjoittelevia opiskelijoita kehittämään työtä sosiaali- ja terveysalalla tapahtuvien muutosten takia. Muutoksia ovat mm. avopalveluiden kehittyminen, asiakkaiden ongelmien vaikeutuminen ja asiakasmäärien lisääntyminen. Muutoksen tapahtuessa tarvitaan kokeiluja ja tutkimuksia. Diakonia-ammattikorkeakoulun tavoitteena onkin, että opinnäytetyö kehittäisi ja tutkisi toimia, jotka lisäävät yhteisön elinvoimaisuutta (Kuokkanen, Kiviranta, Määttänen & Ockenström 2007, 14–20.) Edellä mainitut muutokset sosiaali- ja terveysalan pal-

veluissa on nähtävissä myös maahanmuuttajatyössä, jonka haasteena on tänä päivänä asiakkaiden lukumäärän kasvu ja ongelmien moninaisuus. Asiakasmäärien kasvaessa, maahanmuuttajatyöltä vaaditaan lisää keinoja, menetelmiä ja toimintamuotoja onnistuneeseen maahanmuuttajatyöhön. Tähän tarvitaan kolmannen sektorin palveluita. Diakonia-ammattikorkeakoululle on tyypillistä tutkia kolmannen sektorin palveluita ja kehittää niitä. Oma työni on yhden tällaisen uuden toiminnan tutkimusta. Opinnäytetyössäni pohdin toimintani perusteita, laatua ja tulosta ja kehitän maahanmuuttajatyötä. Suomessa kasvavat maahanmuuttajamäärät edellyttävät lisää palveluita ja toimintaa maahanmuuttajille. Opinnäytetyöni avulla olen harjoitellut tutkivaa ammattikäytäntöä olemalla yhteistyössä työelämätahon, opettajien, muiden opiskelijoiden kanssa sekä välittämällä ja julkaisemalla uutta tietoa. Tutkiva ammattikäytäntö on kuitenkin asia, joka kehittyy valmistumisenkin jälkeen ja ei ole ikinä täydellisen valmis kenelläkään.

Opinnäytetyöprosessi opetti minulle monia asioita. Viimeistään raporttia kirjoittaessani huomasin, että olisin voinut toimia monessa kohdassa eri tavalla. Esimerkiksi haastatteluja tehdessäni olisin voinut selvittää haastateltavista esitietoja sekä yhteydenottotiedot, jotta olisin voinut tavoittaa heidät, kun haastateltava ei saapunut paikalle. Syvällisempi perehtyminen viranomaisten tarjoamiin kotouttamistoimenpiteisiin olisi auttanut minua haastatteluissa, kun avasin viranomaisten kotouttamistoimenpiteitä haastateltaville. Ohjaajien haastattelemineen olisi tuonut lisänäkökulmaan tutkimusongelmiin, tosin silloin opinnäytetyöni luonne olisi muuttunut. Työtä tehdessäni huomasin, että aineiston analyysivaihe on pitkä ja mutkikas prosessi. Erityisesti tutkimusmetodologiakirjallisuutta lukiessani ja etsiessäni oikeaa analyysitapaa, oli hyvin vaikeaa nimetä analyysimenetelmääni ja kuvailla sitä raportissani.

Kiinnostus monikulttuurisuutta ja maahanmuuttajien parissa tehtävää työtä heräsi kun suoritin Monikulttuurinen ammatillisuus -opintokokonaisuutta. Kyseinen opintokokonaisuus avasi silmäni yhä kasvavalle ja ajankohtaiselle asiakasryhmällemme. Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus ovat osa Suomea ja tulevat vastaisuudessakin olemaan. Sosiaalialan ammattilaisena tulen kohtaamaan

työssäni maahanmuuttajia riippumatta työalueestani. On tärkeää ottaa huomioon maahanmuuttaja-asiakkaan erityistarpeita ja taustoja, mutta samalla heitä tulisi kohdella tasavertaisesti kantasuomalaisten kanssa. Sosiaalialan ammattilaisen olisi tärkeää tietää, minkälaisia vaikutuksia maahanmuutolla on yksilöön sekä ymmärtää kotoutumisen haasteita.

7.3 Ammatillinen kasvu

Diakonia-ammattikorkeakoulun tehtävänä on kehittää ihmisten ja yhteisöjen tukemiseen liittyviä toimintoja sekä yhteiskunnan että kirkon kentällä. Uusien toimintamuotojen arvioimisessa ja kehittämisessä työskennellään sekä hyvinvointipalvelujen käyttäjien että vaikuttajien kanssa. Tavoitteena on syrjäytymistä ehkäisevien toimintamallien kehittäminen. (Kuokkanen, Kiviranta, Määttänen & Ockenström 2007, 21.) Toteutan kyseistä tehtävää kehittämällä MoniNaisten Talon toimintaa, jonka tavoitteena on ihmisten ja yhteisöjen; maahanmuuttajanaisten tukeminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Opinnäytetyöni avulla olen päässyt lähemmäksi yhtä kasvavaa asiakaskuntaa alallamme ja ammatillinen tietoni maahanmuuttajista on kasvanut. Tämä on Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyön yksi tavoite. (Kuokkanen, Kiviranta, Määttänen & Ockenström 2007,23.)

Sosionomin koulutusohjelmalle on asetettu valtakunnalliset ammatilliset osaamisen alueet, jotka valmistunut sosionomi tulisi hallita. Osa-alueet ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen, yhteiskunnallinen analyysitaito, reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen sekä yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. (Sosiaaliportti 2009.) Peilaan näitä osaamisen alueita opinnäytetyöprosessiini ja pohdin, kuinka nämä osa-alueet ovat kehittyneet opinnäytetyöprosessini aikana.

Haastateltavien anonymiteettisuoja sekä tutkimustulosten ja johtopäätösten teko ovat olleet eettisiä valintoja. Valintojen tehdessäni ja anonymiteettisuojan

ylläpitäessäni olen noudattanut sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteita. Näiden arvojen ja periaatteiden sisäistäminen ja sitoutuminen toimimaan niiden mukaisesti ovat osa sosiaalialan eettistä osaamista. Asiakastyön osaamisessa, sosionomi osaa luoda ammatillisen ja asiakasta osallistavan vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen. Hän ymmärtää asiakkaan tarpeet ja voimavarat kontekstisidonnaisesti. Asiakastyön näkökulmasta opinnäytetyöni haastattelujen teko on ollut asiakkaan kohtaamista ja hänen tarpeidensa huomioimista. Myös opinnäytetyöni tavoitteet vastaavat asiakastyön tavoitteita, joilla pyritään parantamaan asiakkaan asemaa. Asiakastyön osaamiseni on kehittynyt opinnäytetyön aikana myös niin, että ymmärrän asiakasryhmän tarpeita ja voimavaroja.

Sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen on osa sosionomin pätevyyttä. Opinnäytetyöni avulla olen saanut selkeämmän kuvan maahanmuuttajille suunnatuista kunnallisista kuin myös kolmannen sektorin palveluista. Vastaisuudessa minulla on paremmat valmiudet ohjata asiakas oikeiden palvelujen piiriin. Sosionomin tulisi ymmärtää yksilön ja yhteiskunnan välisen suhteen ja osaa jäsentää ja analysoida sitä erilaisista teoreettisista näkökulmista. Työni avulla olen tietoinen maahanmuuttajanaisen asemasta ja heidän syrjäytymisvaarastaan Suomessa.

Reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen on osaamisalue, joka on kehittynyt opinnäytetyöprosessin aikana ehkäpä eniten. Reflektiivinen ja tutkiva työote viittaa siihen, että sosionomi osaa arvioida toimintaansa teoreettisesti ja hän osaa tuottaa uutta tietoa. Tämä on opinnäytetyön yksi keskeisimpiä tehtäviä. Olen peilannut tutkimustuloksia teoreettiseen viitekehykseen ja tuottanut uutta tietoa haastatteluista tehtyjen tulkintojeni avulla. Viimeinen osaamisalue on yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen, jota olen päässyt kehittämään. Opinnäytetyöni ei ehkä yhteiskunnallisesti vaikuta, mutta olen oppinut sen kautta vaikuttamaan. Yhteisöllinen osaaminen on kehittynyt ottaessani huomioon MoniNaisten Talon ja haastateltavien toimintaperiaatteita ja kulttuureita. Yhteistyö MoniNaisten Talon kanssa sekä ohjaamiskerrat ohjaavan opettajan kanssa ovat kehittäneet yhteisöllistä osaamistani. Myös haastateltavien kohtaamisessa olen huomioinut naisten kulttuureja sekä toimintaperiaatteita.

Toivon, että opinnäytetyöni olisi hyödyllinen MoniNaisten Talolle, mutta myös muille, jotka ovat kiinnostuneita maahanmuuttajatyöstä.

LÄHTEET

- Ahlgren-Leinovuo, 2005. Pakolaiset Suomen kunnissa -kuntapaikasta pääkaupunkiseudulle. Teoksessa Tuula Joronen(toim.)2005. Maahanmuuttajien elinolot pääkaupunkiseudulla. Helsingin kaupungin tietokeskus, 25–46.
- Alitolppa- Niitamo Anne 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa Anne Alitolppa- Niitamo, Ismo Söderling & Stina Fågel(toim.) 2005. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki:Väestöliitto, 37–52.
- Alitolppa-Niitamo, Anne 1993. Kun kulttuurit kohtaavat. Helsinki: Suomen mielenterveysseura ry. & Sairaanhoidtajien koulutussäätiö.
- Ekberg-Kontula, Petra 2000. Toimettomuus tylsistyttää -pääkaupunkiseudulla asuvat afrikkalaiset maahanmuuttajanaiset ja heidän näkemyksensä koulutuksesta ja työllistymisestä. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2000:14: Helsinki.
- Ekholm, Elina 1994. Syrjäytyä vai selvityä- pakolaisten elämää Suomessa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 1994:9:Helsinki.
- Ellonen, Noora & Korhonen, Kaija 2007. Maahanmuuttajanaiset väkivallan kohteena. Teoksessa Tuomas Martikainen ja Marja Tiilikainen(toim.) Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Helsinki: Väestöliitto, 163–189.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Forsander Annika & Ekholm, Elina 2001. Maahanmuuttajat ja työ. Teoksessa Annika Forsander, Elina Ekholm, Petri Hautaniemi, Abdullahi Ali, Anne Alitolppa- Niitamo, Eve Kyntäjä & Nguyen Quoc Cuong (toim.) 2001. Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Palmenia: Helsinki, 57–82.
- Heikkilä, Elli 2005. Monikulttuuriset avioliitot tilastoissa ja arjen elämässä. Teoksessa Anne Alitolppa- Niitamo, Ismo Söderling & Stina Fågel(toim.)

2005. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto, 24–36.
- Helsingin kaupunki, 1998. Maahanmuuttajien kotouttamisohjelma.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Kirjanen Olga 2008. Arki uudessa maassa. Maahanmuuttajan arki -hankkeen raportti. Etelä-Karjala Instituutti. Lappeenrannan teknillinen yliopisto.
- Kuntaliitto 2009. Kotouttamislain muutokset voimaan 2.1.2006. Viitattu 17.11.2009. www.kunnat.fi
- Kuokkanen; Ritva, Kivirinta, Mervi; Määttänen; Jukka & Ockeström, Leena 2007. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Kyllönen-Saarnio, Eija & Nurmi, Reet 2005. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta. Opas sosiaali- ja terveystyön auttamistyöhön. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:15.
- Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta. 9.4.1999/493.
- Leiponen, Leena 2008. Loppuraportti maahanmuuttopoliittisen ohjelman valmisteluprosessista. Helsingin kaupunki. Henkilöstökeskus. Viitattu 5.10.2009. www.hel.fi.
- Liebkind, Karmela; Mannila, Simo; Jasiskaja-Lahti, Inga; Jaakkola, Magdalena; Kyntäjä, Eve & Reuter, Anni 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen. Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Helsinki: Gaudeamus.
- Martikainen, Tuomas 2007. Maahanmuuttajaväestön sukupuolittuneisuus, perheellistyminen ja sukupolvisuus. Teoksessa Tuomas Martikainen ja Marja Tiilikainen (toim.) 2007. Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Helsinki: Väestöliitto, 38–67.

- Mikkonen, Anna 2005. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat: kokemuksia kotouttamistoiminnasta. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Ismo Söderling & Stina Fågel(toim.) 2005. Olemme muuttaneet. Väestöliitto: Helsinki, 53–71.
- Monika-Naiset liitto ry 2009. MoniNaisten Talo. Viitattu 16.6.2009. <http://www.monikanaiset.fi/>.
- Monika-Naiset liitto ry 2009. Viitattu 22.8.2009. www.monikanaiset.fi.
- Munter, Arja 2005. Pääkaupunkiseudun maahanmuuttajat tilastoissa. Teoksessa Tuula Joronen(toim.)2005. Maahanmuuttajien elinolot pääkaupunkiseudulla. Helsingin kaupungin tietokeskus, 11–24.
- Pajula, Elina 2005. Osallisuuden haasteita- Joensuun kansalaistalo arviointikohteenä. Teoksessa Riitta Särkelä & Pirjo Tiippana(toim.) 2005. Hyveprojektista pysyvään kehittämiskumppanuuteen. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 71–82.
- Peltola, Ulla & Metso, Laura 2008. Maahanmuuttajien kuntoutumisen ja työllistymisen tukeminen Helsingissä. Kuntoutussäätiön tutkimuksia 79/2008.
- Perhoniemi, Riku & Jasinskaja-Lahti, Inga 2006. Maahanmuuttajien kotoutuminen pääkaupunkiseudulla. Seurantatutkimus vuosilta 1997-2004. Tutkimuksia 2006/2. Helsingin Kaupungin Tietokeskus.
- Pitkänen, Pirkko 2006. Etninen ja kulttuurinen monimuotoisuus viranomaistyössä. Helsinki:Edita.
- Puukari, Sauli & Taajamo Matti 2007. Kulttuurinen kehitystehtävä monikulttuurisen ohjauksen lähtökohtien hahmottamisessa. Teoksessa Matti Taajamo & Sauli Puukari(toim.) Monikulttuurisuus ja moniammatillisuus ohjaus- ja neuvontatyössä. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 9–22.
- Pyykkönen, Miikka 2007. Naiset maahanmuuttajien yhdistyksissä. Teoksessa Tuomas Martikainen ja Marja Tiilikainen(toim.) 2007. Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Helsinki: Väestöliitto, 105–124.
- Rantala, Irma 2001. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa Juhani Aaltola & raine Valli(toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodei-

- hin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: Ps-kustannus, 86–99.
- Ruhanen, Milla & Martikainen Tuomas 2006. Maahanmuuttajaprojektit: hankkeet ja hyvät käytännöt. Väestöntutkimuslaitos katsauksia E22/2006.
- Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Schulman, Harry & Kyttälä, Harri 2005. Esipuhe. Teoksessa Tulla Joronen(toim.) 2005. Maahanmuuttajien elinolot pääkaupunkiseudulla. Helsingin kaupungin tietokeskus, 5.
- Sisäasiainministeriö 2009. Maahanmuutto. Kotouttaminen. Viitattu 10.8.2009. <http://www.intermin.fi>.
- Sosiaaliportti 2009. Sosiaaliportin ammattikorkeakouluverkosto. Sosionomi AMK-tutkinto KOULUTUSOHJELMAKOHTAINEN KOMPETENS- SIANALYYSI / SOSIAALIALAN KOULUTUSOHJELMA. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto>.
- Tiilikainen, Marja 2005. Arjen Islam. Somalinaisten elämää Suomessa. Tampere: Vastapaino.
- Tilastokeskus 2008. Suomen tilastollinen vuosikirja 2008.
- Tilastokeskus 2009. Työssäkäynti. Korkeasti koulutettujen työttömyysaste oli vuonna 4,3% vuonna 2007. Julkaistu 28.5.2009. Viitattu 20.8.2009. www.stat.fi.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2003. Laadullinen tutkimus ja siällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi:Helsinki.
- Työhallinto 2006. Kala kuivalla maalla. Kotoutuminen maahanmuuttajana näkökulmasta. Työhallinnon julkaisu 344. Työministeriö 2005.
- Tähti, Päivikki 2008. ”Tarkoitus olis olla ihminen ihmisten joukossa.” Muu Maa Mustikka- projektin opetuskoti maahanmuuttajaperheiden kotoutumisen tukena. Tampereen yliopisto. Sosiaalipoliitikan ja sosiaalityön laitos. Pro Gradu-Tutkielma.
- Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301.

Valtioneuvosto 2006. Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma. 19.10.2006.

Viitattu 14.6.2009.

http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/10_muut/mamu_ohjelma19102006.pdf.

Vuorinen, Marja 2005. Matala kynnys kohtaamiseen- mitä on matalan kynnyksen toiminta? Teoksessa Riitta Särkelä & Pirjo Tiippana(toim.). Hyve-projektista pysyvään kehittämiskumppanuuteen. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 101–104.

LIITTEET

LIITE 1: Saatekirje

Hyvä Moninaisten Talon kävijä,

Olen Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin yksikön sosionomi-opiskelija. Teen opinnäytetyötä MoniNaisten Talo- hankkeessa. Tarkoitukseni on arvioida Moninaisten Talon toimintamuotoja. Arvioitavat työmuodot ovat etsivä työ, ryhmäohjaus, vertaistuki sekä yksilöohjaus ja – neuvonta. Arvioimalla työmuotoja pyrin löytämään toimivia toimintamalleja, joita voidaan ottaa pysyvästi käyttöön.

Arviointiin tarvitsen Teidän apua. Tarkoitukseni on haastatella Moninaisten Talon kävijöitä ja tarkastella Teidän omia kokemuksia Moninaisten Talon toiminnasta.

Haastattelumateriaalin käsittelen luottamuksellisesti. MoniNaisten Talon työntekijöiden tietoon ei tule haastateltujen henkilökohtaisia vastauksia eikä haastatteluista pysty tunnistamaan haastattelujen antajaa.

Haastattelut teen viikoilla 21 ja 22. Haastattelut äänitetään, mikäli se Teille sopii. Haastatteluun on hyvä varata tunti aikaa. Haastattelut tekisin mielelläni Moninaisten Talolla.

Toivon, että teillä olisi aikaa haastatteluun, sillä teillä on nyt mahdollisuus vaikuttaa Moninaisten Talon toimintaan!

Ystävällisin terveisin:

Lily Huuhtanen

LIITE 2: Teemahaastattelurunko

Lily HUUHTANEN

08.05.2009

TEEMAHAASTATTELU

Moninaisten Talo

1. TAUSTATIEDOT

- Lähtömaa
- Suomeen saapuminen ja kotouttamistoimenpiteet

2. MONINAISTEN TALOON HAKEUTUMINEN JA KÄYNNIT

- Taloon hakeutuminen
- Käsitteet Talon toiminnasta
- Käynnit Talolla

3. TALON TOIMINTAMUODOT

- Vertaisryhmät.
- Ryhmäohjaus/toiminta/ suomen kielen ryhmät
- Yksilökohtainen ohjaus ja neuvonta.

4. TULEVAISUUS

5. MUUTA

LIITE 3

AINEISTON ANALYYSI

Pelkistäminen ja ryhmittely:

”Että pääsee tekemään jotain ja tutustumaan toisiin ihmisiin.” (H1) **Syy Talolle tu-
loon**

”Suomen kieltä opettaa 3 kuukautta ja sitten tulee tauko ja sitten aloitetaan taas uudestaan. Suomen kieli on tosi vaikeeta oppia.” (H2) **Kotouttamistoimet**

”ja monet naiset kirjoittivat että haluamme oppia suomen kieltä” **Taloon hakeu-
tuminen**

”Niin ryhmässä saa jokainen puhua ihan sillä kielellä, mikä on kaikista ominta puhua niistä asioita, mitä kuuluu ja miten menee.” (H1) **Vertaistuki**

”Voisi olla ammattilaisia jotka tulisivat opettamaan jotain omaa ammattiaan, jotain tiettyä asiaa oli se sitten käsityö tai mikä tahansa.” (H3) **Kehittämäidea**

”Siellä ihmisiä, jotka eivät osaa ollenkaan suomenkieltä. He eivät osaa kirjoittaa tai lukea. Mutta niin kuin minä; minä osaan jotain mutta en tarpeeksi. Mutta olemme samassa ryhmässä kuitenkin.” (H4) **Kehittämäidea**

”Toivomme ompelukurssia, mutta se ei ole vielä alkanut. Osaan jotain itse olen tehnyt vaatteita, mutta haluan oppia lisää.” (H2) **Kehittämäidea**

”Kyllä olen saanut ohjausta. Täällä on paljon hyviä ihmisiä töissä ja kaikki auttavat. Tuntuu hyvältä kun saa apua.” (H5) **Ohjaus**

”Toivon työpaikan, ja haluan apua täältä työpaikan etsimiseen.” (H4) **Toiminta**

LIITE 4

Käsitteellistäminen

Syy talolle Tuloon

Turhautuneisuus

Yksinäisyys

Suomen kielen oppiminen

Viranomaisten kotouttamistoimet

Haastavia

Talon Toiminta ja Kehittämisideat

Suomen kieli

Vertaistuki

Käsityöt

Ryhmien jako

Ohjaus